

Raphaelis Regii epistola Plinii: qua libri naturalis histo-
riae Tito Vespasiano dedicantur: enarrationes.

Eiusdem de quatuor Persii locis: uno Valerii maximi: duo-
bus Tullii de officiis: ac tribus oratoris quæstionibus disputatio:

Eiusdem de quibusdam Quintiliani locis cum quodam
Calpurnio dialogus.

Eiusdem loci cuiusdam Quintiliani ac eius Ciceronis ad
Atticum epistolæ: cuius initium est: Epistolam hanc cōiunctio
efflagitarunt codicilli tui: enarratio. a

RAPHAEL REGIVS DOMINICO GRIMANNO PATRICIO VENETO EQ. VITI SPLENDIDISSIMO SENATORIQ. VE SAPIENTISSIMO SALVTEM.

Um inter loquendum de quorū dā expositionibus in illam Plinii maioris elegantem acutissimāq; epistolam: mentionem fecissemus: sane q̄ familiariter a me petisti: ut epistolā ipam ego quoq; tibi breuiter enarrarē. Id uero tūc me recepi eē facturū magis qd̄ ne qc̄q; tibi denegare uiderer: q̄ quod ullā te cuiusq; enucleatione indigere cēserē. Sic. n. a teneris usq; unguiculis fuisti institutus: ut non solum acutissima philosophorum dogmata pulcherrime calleas: sed præstantia aliorum quoq; auctorum scripta facile percipias. Quid. n. elegantia latinæ in primis peritus nō intelligat: cui abstrusa cognitūq; difficillima Aristotelis sensa fuerint præcepta: Quod si de quoq; epistolæ illius loco fortasse dubitas: expositionum uarietatem in causa esse facile contenderim. Adeo nanq; inconstantes quidam in illa exponenda deprehenduntur: ut per q̄ difficile sit iudicatu: plus ne conferant an magis noceant pliniana eloquentia studiosis. Nos uero susceptam prouinciam ita sumus executi: ut q̄ ab aliis recte sunt exposita approbentur. quæ minus bene dicta refutentur. Tu an recte in plerisq; difficilioribus locis a communi fere expositione dissentiam: si nostra cum aliorū scriptis cōtuleris pulcherrimæ diiudicabis. Vale eximium studiorum decus. Pa. duæ pridia nonas martias. Mccccxxxx.

IN PLINII MAIORIS EPISTOLAM AD TITVM VESPASIANVM RAPHAELIS REGII ENARRATIONES.

Noperis huius inscriptione Plinius Aristotelem imitatus esse uidetur. Ut. n. ille quinquaginta de animalibus uolumina hystorias animalium inscripsit: sic plinius de rerum natura libros: naturalem hystoriā nuncupauit: quod in eis rerum natura describatur atq; enarret. Hystoria nāq; enarratio expositioq; transfertur. Hac epistola uero primum Tito Vespasiani filio: qui una cum patre imperabat: summa cum ueneratione opus dedicat. Deinde quibus de rebus tractet: exponit. Tum quot ex auctoribus uoluminibusq; ea sumpserit: de quibus scribit: cōmemorat. Quarto loco inscriptionis causam assignat: ac uanas obrectatorum calūnias uituperat. Libros naturalis hystoriæ. Attentum simul & beniuolum reddit imperatorem: cum & nouum opus se ait expositurum: & ipsum iucundissimum appellat. Translacione uero a gregibus sumpta primus hic sensus commendatur. Fœtura nāq; id propriae tempus dicitur quo pecudum greges parere consueuerunt. Sit. n. hæc tui præfatio uerissima dū maximo consenescit in patre. Mouit nuper mihi risum nebulosus quidam omnium uanissimus: qui cuz in Gymnasio parauit no acutissimam hanc epistolam explicare uellet: asseruit nō maximo sed maxime: ut sit uocādi casus: esse legendum: suæq; opinionis rationem in quorū dā auctoritatem retulit: qui dicerent: dum hæc præfatio: maxime imperator: consenescit in patre. Qua quidem corruptione quid ineptius: quid insulsius? Quid a Plinii elegātia magis alienum excogitari potest? Quis. n. unq; legit non dico apud Plinium: quo nihil candidius inuenitur: sed apud quenq; latinum eiusmodi genus locutionis? Sed nos ineptius istiusmodi neglectis sic accipiamus. ut & patri & filio præfatio ea atq; appellatio cōuenire a Plinio dicatur. Nam Titus ita se participem imperii gessit ut uiuenti tamen patri omnia cōcederet. Titum igitur Plinius uerissime

a z

VNIuersidad
DE SALAMANCA

GREDO.SAL.ES

dignam ea præfatione ait quæ iam in maximo ac præstatissi-
mo patre consensere cœpit: perinde ac si diceret. Tu nõ mi-
nus iucundissimus imperator es appellandus q̄ maximus pa-
ter tuus: qui iã senior est effectus. Nãq; tu solebas. Causam
assignat cur Tito hos libros nuncupare dicereq; constituerit:
quos iccirco nugæ uocat ne in odium inuidiãq; incidat. Om-
nis. n. sui iactatio: ut Fabius inquit: odiosa esse solet. Simul ut
hac extenuatione beniuolentiam aucupetur. Totus uero hic
sensus de primo Catulli epigrammate: ut ipse quoq; Plynius
testatur: est sumptus. Infert. n. Ut obiicere moliar Catullum
conterraneum nẽum. Hoc uero ad illud refertur: quod se li-
centiore epistola dixit usurum. Nam & integrum Catulli car-
men usurpat: & uerbo minus oratorio utitur. Conterraneum
. n. castrense uerbum esse uidetur. Hinc autem quidam colli-
gunt Plynium: ut Catullus: fuisse ueronensem ignorantes cõ-
terraneum non tam idem territorium q̄ eandem respicere re-
gionem. Cum uero & Suetonius & Hieronymus & deniq; pri-
sci omnes illum nouocomensem fuisse dicant: conterraneum
eiusdem regionis accipiamus: cum præsertim se Plynius fere
Romanum profiteatur. Agnoscis & hoc castrense uerbum.
Ambigunt hoc loco quidam neq; determinare sciunt: quod nã
sit illud castrense uerbum. Cum. n. quidam e doctis dicant ad
Imperatorem referri debere: quod in castris imperator Titus
fuerit salutatus. Quidam uero conterraneũ castrense uerbũ
esse affirmant: quod eo milites fere in castris uterentur: insul-
si isti: qui se primos mundi homines esse iactant: utrãq; inter
exponendum referunt opinionem. Itaq; auditorum mentes
implicant: ut quid certi sequatur: nihil penitus habeant. Ego
ne istos imitari uidear: existimo conterraneum castrense uer-
bum esse: quod eo milites in castris frequentissime uterentur.
In rarissimo nãq; usu id uerbum urbanis fuisse illud est argu-
mento: quod eo per q̄ raro utuntur scriptores. Significat autẽ
Plynius se licentiosius uerbo castrensi ac minus oratorio uti.
Subiicit. n. Agnoscis & hoc castrense uerbum. Ac si diceret.
Nõ solum Catulli carmen epistolæ huic niferere audeo: sed
uerbum etiam castrense ac minus oratorium. Quare agnoscis

erat. plini. n.
eronensis fuit. q̄
papologia ma-
he. i. ruffi. appa-
et.

hoc loco nõ admittis: sed cognoscis significare uidetur. Qui
uero putant imperatorem esse uerbum castrense: qd̄ Titus in ca-
stris imperator fuit salutatus: u mihi quid dicat: pag. attende
re uident. Nã si anteq̄ Titus appellatus esset imperator: hoc
nomen in usu non fuisset: nõ dico: militũ sed urbanorũ & qui-
dem oratorũ: facile uerbum castrense imperator uideri posset.
Cũ uero apud priscos in frequentissimo oratorũ fuerit usu: nõ
uideo: cur imperator uerbum castrense putari debeat. Quid?
qd̄ illud pronomem hoc eleganter ad propinquiora: inepte
ac minus latine ad longinqua solet referri? Quare castrense uer-
bũ non imperator sed conterraneum mihi esse uidetur. Il-
le. n. ut scis. Hic quoq; uacillat isti: qui se prima Italiæ lumi-
na esse iactant. Ille. n. pronomem uel ad Catullum uel ad Vespas-
ianũ patrem referri debere aiunt. Et ad Catullũ quidem: qd̄
in eo uersu: Meas esse aliquid putare nugas: breui syllaba pro
longa Catullus fuerit usus. Sicq; & uernaculos pro ciuibus ue-
ronensibus accipiunt: & illud famulis expũgẽdũ putat. Ad Ve-
spasianũ uero: qd̄ maximus malebat appellari Vespasianus q̄
iucundissimus. Maximũ uero nomẽ duriusculum eẽ. Ac istæ
quidẽ ineptiæ nup ab insulsissimo quodã nebulone i academia
patauina disseminatae fuere. Ut. n. omittã: qd̄ nihil certæ expo-
sitionis in medium adduxit: hoc sane pronomem ille neq; ad Ca-
tullũ neq; ad Vespasianum patrẽ p̄t referri. Et ad Catullũ
quidem nõ est referẽdũ: qd̄ tunc pmutari syllabæ nõ dicuntur
cum breuis p̄ lōga: uel cõtra lōga pro breui ponit. sed cũ aut
littera adiciat. aut detrahatur: aut trãspõnitur: ut si quis p̄cu-
lã p̄pgula: ut testatur Fabius: diceret. Quare tãetsi Catullus
interim breui pro lōga: uel cõtra sit usus: minime tamẽ idcir-
co cuiusq; dictõis syllabas mutasse e iudicãdus. Ad Vespasia-
num uero patrẽ nõ posse referri ne refellẽdum qdem uideat:
qñ nullus sensus: nisi ineptissimus atq; insulsissimus: si istius-
modi admittatur relatio: elici possit. Quo nãq; picto durius-
culũ se fecit Vespasianus? Nepe aiunt quia maximus maluit
appellari q̄ iucundissimus. Esto: quãuis nulla historianitantur
Quid duritiei asperitatisue est i hoc nomine maximus? Pro-
fecto nihil plus: q̄ in illo iucundissimus: Quid? qd̄ isto modo

nō syllabæ: sed nomina ipsa integra commutaretur? Quod si satis superq; ostendimus nihil ista cōmentatōe insulsius magisq; a Plynii acuminibus esse alienum: reliquum est: ut qd ipsi sentiamus: aperire non dubitemus. Ille igitur pronome mihi hoc loco non referre: sed idicare uidetur. Nam frequēter hoc pronomen ille citra ullum nomen ullaq; relationem cum huiusmodi adiectōibus. Vt scis: ut nō Ignoras. Scis quē dico: absolute ponitur: pro eo qui sit notissimus & ei q scribit: & cui scribitur. Immo uero nūq; cum illis additamentis a quopiam erudito relatiue usurpatur. Quēdam igitur & sibi & Tito pulcherrime notum inuit Plynius: q se permutatis cuiusdam nominis syllabis duriusculum fecerat: q̄ uolebat iudicari a uernaculis & seruis Titi ac famulis. Quisnam uero hic fuerit: aut quo i uerbo priores litteras immutauerit: nec Plynius ipse aperit: nec qsq; alius. quod sciam: litterarummo numētis cōmendauit. Quod uero qdam aiunt huiusnois imperator priores syllabas i sotadico carmine a quodam fuisse mutatas mihi non probatur. Neq; .n. syllabæ sed dictōum ordo duntaxat in sotadicis carminibus immutatur: ut ex illo Francisci Philelphi ad Pium pontificem maximum carmine aperte patet.

Laus tua: nō tua frāus. Virtus non copia regē:

Scandere te fecit hoc decus eximium.

Si enim retro legatur: sotadicum fiet: ac uerborū ordo solum nō etiam syllabæ imutabitur.

Eximium decus hoc fecit te scādere regē

Copia: nō uirtus: fraus tua: nō tua laus.

Neque tamen inficias eo illud in sotadico quoque carmine fieri potuisse: ut quis durior esset. Sed non magis in eo q̄ in alto carminis genere. Inuit autem Plynius se idcirco uerbis castrensibus uulgaribusque uti: ne durior obscuriorque uideatur: ut ille qui permutatis prioribus syllabis duriusculum se fecit: q̄ ulebat existimari a uernaculis Titi & famulis. Qui uero nuper i academia iactauit uernaculos p̄ ciuibus ueronēlibus accipiendos: is de tam p̄clara nrbe ma

lemeretur: cuius ciues uernas ac seruos esse aut. Simul ut hac mea petulantia. Hæc est secunda dedicationis causa. Idcirco nanq; se hos libros Tiro dedicasse ait: ut in quædam acta exeāt. Quæ nanq; principibus scribuntur: ea uim actorum publicorum habere uidentur. Sed hic quoq; locus uarie & legitur & exponitur. Quidam enim exeam legunt: exponuntq; ut aliquid de tuis laudibus scribam. Quidam uero exeat ad petulantiam referentes: atq; hæc pro hac scribendū esse putantes. Exponunt enim sic: ut hæc mea petulātia aliquid de tuis rebus gestis dicā. Ista uero mihi sane q̄ procul a uero sensu esse uidetur. Neq; enim exire in acta aut laudare aut de gestis alicuius scribere significat: non magis q̄ aut uitupare aut fabulas scribere. Illud nero Fabii & Persii: quorum auctoritate nituntur: manifeste ad compositionem refertur. Siquid tamen aptius exit apud Persium. Hoc est aptius componitur. Quæ enim concinne scribuntur: ea ex ore ap̄re exire uidentur. In acta uero exire: ut dixi: est actorum publicorum auctoritatem adipisci. Exeant præterea mihi legēdum uidetur: ut libri in quadam acta exire intelligantur: quāuis non inficier exeat quoq; legi posse: dum ad opus non ad petulantiam referatur. Quare non quemadmodum isti putant: est accipiendum. Sed per inde ac si diceret Plynius: se hac quoq; causa impulsus: ut libros naturalis historiae Tiro dicaret: ut id petulantia ac temeritate sua fieret quod in alia procaci ac petulanti epistola sua factum non esse questus erat Titus: ut in quædā acta publica exirent ac referrentur indeq; Titi laudes ab omnibus cognoscerentur. Acta enim forensia: ut publica: omnibus patent ab omnibusq; legi possunt. Sciantq; omnes q̄ ex æquo tecum uiuit imperium. Hoc ex historia sumptum esse uidetur. Nam ut tranquillus narrat. Posteaquam a Hierosolimarum expugnatione rediit Titus: nunquam destitit partem atque tutorem imperii agere. Triumphauit cum patre unaque censuram gessit: eidem collega & in tribunitia potestate: & in in septem consulatibus fuit. Sed hic quoq; locus uarie legitur. Quidam enim triumphalis & cēforius

tu sextūq; consul: legunt. Quidam uero Triūphale & corfori-
um ius exeatq; consul. Cum uero uno dūtaxat modo scripse-
rit Plynius: eorū alteros decipi necesse est. Ac mihi qdem prior
scriptura rectissima uidetur: ut legatur Triūphalis & corfori-
us tu sextūq; consul. Sic nāq; & sensus est pspiciuus. & oratio co-
heret: si es uerbū: quod frequēter cū elegantiā prætēmittitur
subintelligat. Nec me mouet quod qdam dicunt, Titum se-
pties cōsulem fuisse: cum Plynius ei forsità hoc opus dicaue-
rit sextum gerētī cōsulatum. Illo ego magis adducor: ut sic le-
gam: quod ius triūphale ac cōsorium nō ita eleganter: ut impe-
rium uiuere dicitur. Idem prætērea uerbum ex eo intra duos
sensus reperitum ab elegantiā Plynii uidetur alienum. Transi-
tus quoq; ille a re ad psonam mihi parē uidet esse concinnus.
Quare sic mihi: ut dixi: uidetur esse legēdum: ut intelligatur
Plynius exponere: quo nam pacto imperium ex æquo cum Tito
uiuat. Qui. n. triūphant: qui cōsulam: cōsulatum: tribunatum
prætōrii prætēcturam gerunt: cum iis imperium uiuere merito
dicitur. Et quod his nobilius fecisti. Hoc quoq; de historia ē
sumptum. Nam ut idem Trāqllus refert: prætēcturam quoq;
prætōrii Titus suscepit nunq̄ ad id tempus nisi ab eqtate Ro-
mano administratam. Hoc est ergo quod Plynius inquit: nobi-
lius fecisti. Prætātes nāq; dignitate uiri illustriores efficiunt:
quos gerunt magistratus. His autē ablatiuis nō ad illud cōpara-
tiuum nobilius mihi referēdum uidet sed cām potius signifi-
care: ut intelligamus prætēcturā Prætōrii nobiliorem a Tito
q̄ antea fuerat: effectam illis honoribus: quos pridem gesserat
Titus: hoc ē triūpho: censura: cōsulatu. tribunatu. Prætēctus
autē Prætōrii eum apud imperatorem optinet locum: quē tri-
bunus celerum apud reges & magister eqtum apud dictatores
habebant. Omniaq; hæc reip. hic distinguendum esse ne ad-
monitione qdem mihi dignum esse uideretur: nisi a quibus-
dam hic sensus cum sequenti confunderetur. Prestas autē uer-
bum est subaudiendum. Et nobis qdem qualis in contuber-
nio: fuisse subintelligatur. Cum Tito nāq; Plynius militauit.
Est autem ita cum interrogatione & quadam admiratione le-
gendum: ut intelligamus Titum humanissimum benignissi-

mūq; incontubernio fuisse: id quod facile quæ sequuntur: de-
clarant. Itaq; cum ceteris. Cum igitur inquit omnia ea quæ
enumerata sunt ornamenta: aliis pateant atq; aperta sint: & an-
te oculos uersentur: cum te Veneratur: nobis sola superest au-
dacia: ut te familiaris colamus. Quod quidem inquit tibi i-
putabis. ac si diceret humanitate tua fretus te colere familia-
rius audeo. Quāuis autem ego sim in culpa: tua tamen est in-
causa facilitas. Perfricui faciem nec quicq̄ profeci. Ne auda-
ciam quidem sibi ad Titum familiaris colendum superesse
inde colligit: quod cum pudorem deponere conatus sit: fron-
tem perfricando impudentemq; reddendo: nihil tamen pro-
fecerit: cum alia iua Titus ipse igens prætāntissimusq; occur-
rat: ac etiā lōgius ipm facibus & luminibus igentii & eloquētia
sūmoueat: absq; repellat. Facibus autē. s. littera de medio ex-
puncta ē legēdum. Est. n. a magnis fulgoribus: quos acies ocu-
lorū pferre nō pōt: trāslatio sumpta. Faces uero igentii eloquē-
tiam itelligit: quæ & lumē igentii a fabio in prætatione primi
libri de institutione oratoria dicitur. Id quod ē Ciceronis Bru-
to sumptum esse uidetur. Vt enim hoīs decus inquit ingeni-
um: Sic igentii ipsius lumē eloquētia. Vnde et subicit Plyn-
us. Fulgerat in nullo unq̄ uerius dicta uis eloquētie: tribuni-
tiæ potestatis facundia. Tribunos nāq; plurimum ualere elo-
quētia oportebat. Vt quibus sæpenumero ad populum haben-
de orōnes forēt. Ea uero attribuit Tito Plynius: quæ fuisse in
Pericle antiq̄ comici Eupolis & Aristophanes uel cū eum re-
phendunt: fatent. Cum. n. Atheniēsis orōnem hēbat: tona-
re ac fulgurare uidebat. Quando tu ore pris laudes tonas:
Quāto legēdum esse q non uidet: Plynii libris frustra icum-
bit. Quē admodum fratrem quoq; imitareris excogitasti. Do-
micianū itelligit Titi fratrem natu minorem: quē poetices car-
minumq; scribēdog studiosum fuisse cōstat. Cum hāc ope-
rā cōdicere nō eras in hoc albo. hoc ē. Cum hos libros scri-
bere destinaret: te iudicē nō faciebā Metaphora autē sumpta ē
a iudicibus forēsis: quog; noia in albo scribebant: quo ab
oibus legi possent. Cōdicere uero: ē denunciare: & condictio
apud iuriconsultos actionis est nomen. Album autem tabula

erat de albara: in qua & noia iudicum & edicta prætorum ali
orūq; magistratum scribebatur. Vnde apud iuris cōsultos
ii graui poena puniendi censentur: q; prætoris album corrup
pissent. Præterea est quedam publica et eruditorū reiectio.
Alia rō: qua si libros Tito non dicasset: uti potuisset. Est autē
hæc quæq; translatio a iudicibus sumpta: q; cum suspecti sūt
reiici proprie dicunt. Extra omnem ingenii aleā positus. hoc
est extra omne temerarium de ingenio iudicium periculumq;
cōstitutus. Alea nāq; fortunæ est temeritas: quæ maxime in lu
dis spectatur. Et quod miremur per aduocatum defendit.
Cū Cicero aduocatorum fuerit præstātissimus: quis nō mire
tur: si alterius patrocinio idigere uideat? Hæc aut Lucili uer
ba qbus nimū docti reiciūt: Cicero ilibris d' rep. usurpauit.
Hæc doctissimū p̄sū legerenolo. Qui primus cōdidit stili
nasū. Multi d' stili naso uaria dixerūt: sed pauci admodū q; sit
stila nasus: recte hactenus exposuerūt. Alii nāq; dñt stili nasum
subdolā eē pūctiōis repræhēsiōisq; irrisiōne. Alii stili acrimo
niā. acerbitatē. dicacitatē: q; i satyrus usus est Lucilius: stili na
sū eē cōrēdūt. Insulsi uero qdā repræhēdēdi ac Satyræ acroniā
stili nasum esse blatterant. Cæterum: ut nihil istorū recte asse
ritur: sic fortasse id quod mihi uidetur: est uerissimū: cōpo
sitionis irrisiōnem repræhensionēq; stili nasum a Plynio dī
ci. Nam Lucilius nō hoium modo uitia est insectatus: Verū
ineptas quorūq; scriptorū cōpositiones: ut Cicero Fabiusq; testā
tur: irrisit atq; repræhēdit: quem Persuis imitatus mollia la
sciuaq; sui tēporis pœtag; carmina in prima Satyra deridet.
Hinc. n. illa sunt: Claudere sic didicit uersum Berecinthius
Arys. Toruamimalloneis iplerunt cornua bombis: & pleraq;
alia. Cū uero Lucilius primus omnium cœperit aliog; irride
re stilum atq; compositionem: mirandum est: cur quenq; ab
operis sui lectione reiecerit: Quo qdem argumento a maiori
sumpto colligit Plynus. Se honestiore de causa aliquem iu
dicem reicere posse. Hoc est. n. quod inqt. Quanto nos cau
satius ab aliquo iudice defendimur? Hoc est. Quāto nos ho
nestius aliquem iudicem a ferenda de ope nostro sententia re
pellimus? Nam ab aliquo iudice se defendere: significat ali
quem iudicem reicere. Ad tollendam uero ambiguitatē mi

hi magis placeret: si in actiua uoce defendimus: legeretur.
Sed hæc mihi nunc patrocinia ademi nuncupatione: hoc est
dedicatione. Cum enim hos Tito dicauerit libros Plynus:
uidetur ipsum iudicem elegisse: sicq; nullum sibi ius ipsius
reiiciendi reliquisse. Cum apud Catonem illum ambitus
hostem. Plurimum interesse sortiatur aliq; iudicem an eli
gat: duobus probat Exemplis: & candidatorum quorūdam:
qui Catonem ambitus hostem sibi iudicem elegerunt: & Sci
pionis Asiatici: qui ad collegium tribunorum prouocauit.
Nam senatus Catone suadente quod populū Romanum lar
gitionibus corruptum uideret: decreuit: ut qui designati fo
rent magistratus: subire iudicium cogerentur: quāuis nullos
haberent accusatores. Quod quidem etsi agre tulissent: & q
magistratus ambibāt: & plebs largitionibus assueta: candida
ri tamen duodecim milia dragmarum in unum contulerunt
sponsione facta: ut qui largitionem fecisse foret depræhen
sus: argentum amitteret. Arbitrum autem elegerūt Catonem
ac eam pecuniam apud eum deponere statuerūt. Sed Cato pe
cunia reiecta uades accepit: ac quendam ex candidatis cōtra
sponsionem fecisse cōuictum pecunia multauit: L. uero Sci
pio Asiaticus Africani frater ob prædam belli contra Antio
chum regem gesti male diuisam damnatus: cum prædes non
daret: a Caio Minutio Augurimo Tribuno plebis i carcerem
duci iussus ad reliquos tribunos prouocauit. Cum uero alii
intercedere nollent: Sempronius Gracchus: qui ex professo
Scipionibus erat inimicus: cum iurasset se nondum cum Sci
pionibus ipsis in gratiam redisse: illū a collegæ uiolētia pro
hibuit: quod diceret indignum esse & a maiestate populi Ro
mani alienum eum: cuius ductu hostium duces in carcerem cō
iecti fuissent: eodem ipsum deerudi. Vnde prouocatio ap
pellatur. Qui ad aliquem prouocat: is eum eligere ac sum
mum causæ suæ iudicem constituere uidetur. Merito igitur
inde prouocatio fuit appellata: ut alieni auxiliū iudicisq; im
ploratio. Prouocare nāq; est porro & longe uocare ac alteri
us opem inuocare. Hoc autem uerbum eleganter accusatiuo
cū ad præpositionē copulat: quis appellare in eadē significa
tiōe citra præpositionē accusatiuū exposcat. Te qdē i excel

deerudi

siſſimo. Et Titum laudibus efferendo: & opus ſuum extenuando Plinius maximā ſibi conciliat beniuolēciam. Et mola tantū ſalfa litāt. hoc eſt: deos ſibi ppitios reddūt. Mola uero far erat toſtū ſale aſperſum: quo in ſacrificiis priſci utebātur.

Aut caſus mirabiles. Quidā inepte ac potius imperite mirabiles legūt: cum eloquētia nō ſolū in miſerabilibus: ſed in atrocibus quoq; caſibus oſtentari poſſit. Quare mirabiles omnino mihi legēdū uidentur. Cū honoris præſatione ponēdis. Honoris præſatōem uocat Plinius huiusmodi uerborū *lenimenta*. Vt ita dicam: ut hoc uerbo utar. Quod uulguſ appellat: permittatur mihi ſic diceſ ſimiliaq; nō autem: ſit honor auribus ueſtris: ut quidam putāt. Præterea iter ē nō trita auctoriſ uia. Elegāter attentum reddit imperatorem cū noua minimeq; trita uia ſibi iter eſſe dicat. Iam oīa attingenda quæ græci idiopēdias uocāt. Quidam *εγκυκλο παιδια* minus recte: ut ego quidē ſentio: legūt: ut intelligamus circularem eruditionē & diſciplinam: quem diſciplinæ orbem Fabius uocat. Sed de circulari diſciplinā Plinius hoc loco ſentire nō uidetur. Eam nāq; iam tum ab adoleſcētia perceptam ab illo fuiſſe maxime ueriſimile eſt: cum Fabius ſcribat: eū diſciplinæ orbem futuro oratori perq; neceſſarium eſſe. & nemo præſtās eſſe doctrina poſſit: niſi oēs diſciplinās percurrat. Idiopēdias igitur hoc eſt proprias uniuſcuuſq; eruditiones mihi legēdum uidentur. Innuit. n. ſibi opinionēs ſingulorū de iis rebus: quas ſcripſit: fuiſſe attingēdas: ut de cœli æternitate Ariſtoreliſ atq; Platonis & aliorū: qui de mundo ſcripſerūt.

Quoniam ut ait domitius Piſo theſauroſe ē oportet nō libros. Pulchrum elegāſq; Piſonis dictum. Theſauri nāq; ſunt preciōſi. Libri uero hoc eſt arborum cortices nullius pretii:

Vigintiſimilia regē. Finitus ē & certus nūerus mie p̄ infinito poſitus: ut qdā putāt. Neq; n. ē poeta Plinius: ut certū definitūq; nūerū p̄ infinito pōat: quī poeticis iterdū figuris utat. Succifuiſ t̄pibus iſta curāus. Succifua t̄pa dñr: q̄ negociis ſuccidūſ atq; ſubtraūſ. Muſitāus: murmurāus & nobiſcū ſecreto loqmur. Nec fiducia opis hæc ē ſed dicatura: Corrupte qdē ſic legitur hic locus eorū temeritate: qui facile ſuas opinionēs

priſcis exemplariſ anteponūt. Cū. n. ueteriſ in libriſ fic ſcriptum iueniatur. Hæc fiducia eſt operis. hæc eſt dicatura. Iſti parum Plinii acumina percipientes putantēſq; nomen illud dicatura nihil ſenſui conuenire: totum hūc locum de prauarunt: & uerba immutantes: & illam ſed copulam ex cōmodo ſuo aſcribentes: cum ſenſus exigat ut dicatura legatur: & nihil illius copulæ ſed indigeat. Quare ut in uetuliſ eſt codicibus: ita legatur. Hæc fiducia eſt operis. hæc eſt dicatura. Vt ſit ſenſus. Fiducia & pretium noſtri operis in eo ſolo conſiſtit: quod ad te ſcribimus. Hoc uero pulchra ratione comprobatur. Multa inquit alioqui uilia idcirco præcioſa uidentur: quod templis ſunt dicata. Dicatura autem præcium ſignificare aperte ex ultimo naturaliſ hitoriæ libro colligi poteſt. Sic enim ibi inquit Plinius. Neq; eſt hodie murri ni alterius præſtantior dicatura. Quod ſi ut iſti deprauarunt: legatur: nullus penitus erit ſenſus. Quid. n. non erit fiducia operis? Quid erit dicatura? proſecto nihil: cum aliud uerbum nō ſit aſcriptum. Nos quidem omnes patrem te fratremq; diximus. Geſta inquit & Veſpaſiani patris & Domitiani fratris mihi ſunt celebrata in ea hitoriā: quam de noſtris ſcripſi temporibus. Vnū autem & triginta libros hitoriarum a Plinio fuiſſe ſcriptos ex epiſtola iunioris Plinii notū eſt. A fine Aufidi Baſſi. Hic quoq; Baſſus hitoriā ſcripſit: a cuius fine ſcribere Plinius cœpit. Vbi ſit quæres. Quæ relatiuum incuria librariorū aſcriptum eradendum eſſe ne admonitiōe quidem eſt dignum. Iam pridem pacta ſancitur. Quidam ita legunt: ut per acta duo ſint uerba exponūtq;: quæ iam pridem cōfirmatur per res noſtras geſtas: hoc eſt: uera eſſe comprobatur. Mihi peracta participium eſſe uidetur: hoc eſt completa & finita. Vt intelligamus iam pridem editam ab omnibus approbari. Illud certe iam pridem aduerbiū præteritum tempus expoſcit. Et alioqui ſtatutum erat. Niſi inquit geſtorum ueſtorum rōnem habuiſſem decreueram hæredi mandare illam hitoriā emittendam: ne uiderer ambitioni & gloriæ uiuus ſtudiſſe. Proinde uero occupatibus locū. Quanto ſit animi candore Plinius: facile hinc

colligi pot. Senaq; & iis fauere inquit; q; locum occupat; & at
teq; uita fungatur; opera edut; & iis q post se futuri sunt; quis
eos non ignoret secum qdam cum æmulatione decertaturos
Vt ipse cum prioribus fecit. Huius uero animi ab omni inui
dia liberi signum esse ait; quod noia eorum; qui primi aucto
res rerum de qbus scribit; fuere; suis libris præposuit. Scito
n. cōferētem me acutores. Quorūdam impudentiam mali
gnitatēq; damnat; qui cum essent iuratissimi hoc est iurisiurā
di uiculo cum ueteribus cōiuncti ipsiq; proximi; quā tñ ab
illis fuere prius excogitata; sibi ita ascripserūt; ut nullā prio
rum auctorum fecerint mētionem; perinde ac si ipsi primi in
uētores fuissent. Iuratissimos autē & proximos alii aliter expo
nunt. Quidam. n. iuratissimos litteratos accipiūt; & quasi iu
reiurādo doctissimos affirmatos. Proximos uero eos intelli
gunt; qui pp doctrinam proximi sunt fame. Alii adiuratissi
mis legunt sicq; exponūt. Adiurati cuius superlatiuo utitur
Plynus; ii dicuntur qui uiculo quodam amicicie quasi sa
cramento astricti sunt. Hi ab aliis deuoti dicuntur. Adiura
tissimis igitur id est coniuētissimis. Mihi ut de istis diiudicē
opinionibus; posterior hæc expositio magis ad Plynii sēsum
accedere uidetur; tamen si ab iuratissimis existimē esse legen
dum. Neq; n. iuratus ulla rōne litteratū significare uidetur
cum iuratus proprie qui iurauit dicatur. Neq; proximi p iis
qui propius sunt famæ & celeberrimis accipiuntur. Sic autē
mihi exponendum uidetur. Vt dicat Plynus ueteres aduer
bum transcriptos ab iuratissimis & proximis. Hoc est ab iis;
qui deditissimi maximeq; propinqui ipsis ueteribus essent
Quo. n. qsalicuius ē studiosior atq; familiarior; eo magis rō
nē ipsius nominis hñe debet. Quinā uero illi fuerint; nec Ply
nius ipe tradit; nec nos facile p̄cipere possumus; cum prisce
opera pauca admodum extent. Magis autē de græcis q de lati
nis Plynium sentire; exempla quæ subiciuntur; aperte decla
rāt. Vergilius. n. ita imitatus est Theocritum in bucolicis He
siodum in georgicis & Homē in aeneide; Vt aptissime cum
illis certasse; uideatur. Cicero etiā quos sequatur; manifeste
profitetur. Cum præsertim fors fiat ex usura. Qui ex mu

tuarum pecuniarum usu lucrentur; ii ex usura sortē facere
dicuntur. Usura nāq; frequenter pro usu ponitur. Hac autem
metaphora ab iis qui mutuo pecunias accipiunt sumpta; Ply
nius significat eos sibi male consulere; q ab aliis accipientes; q
ut sua scribunt; malunt uideri furati q imitati esse; cum præ
sertim ex usu alienorū dictorū propria sibi opera cōficere pos
sint. Inscriptionis apud græcos mira est felicitas. Assignatu
rus suæ inscriptionis ratōem Plynus; prius græcorum quorū
dam uanitatē irridet; quibus cū sit maxima lepidag; inscri
ptionum copia; illis tamen abutuntur; cum ea quæ in operib;
bus continentur; minime inscriptionibus respōdeant. Vt qui
cerion hoc est fauum inscribere; perinde ac si opus illud ita
omni suauitate sit refertum; ut melle fauus. κηριον nāq; fa
uus interpretatur. Alii κερασ αμαλθειασ; hoc est cornu
Amaltheæ capræ quæ Iouem nutrisse dicitur. Eius uero cor
nu rebus ois generis affatis; repleto Copia dea uti dicitur; dū
aut agris fertilitatem immittit; aut hoium alicui diuitias si
ne mō largitur. Qui ergo opus κερασ αμαλθειασ inscri
bit; in illo oia bona affatim cōtineri significat. Velut lactis
gallinacei. Prouerbiū ē quo solemus significare; nos oia ēt q
nō inueniūt præstituros. Iam iā mos pandectæ. Sic quidem
legitur sicq; etiā a doctis exponitur; ut pandectæ & enchiridi
on & pinacidion sint genitiuis casus. Mihi uero & nominatiui
ē uidetur; & uerbum illud mos imperite ascriptū. Forsitā
autem prius mox legebatur; ut esset expositio illius iam iam
Quod quidem cum sensui nihil conueniret; in moris nomi
natiuū fuisse conuersum maxime uerisimile uidef. Sed hic
quoq; supflue ascriptus uf. Nā pandectæ fere i plurali iueniūt
tur; & ille ntūs inscriptiones aut uacabit aut illos ntōs pandectæ
enchiridiō piacidiō excipiet; ut itelligāus pandectas enchiridiō
Piacidiō inscriptiones eē pp q̄s uadimoniu & maximū qd̄q; ne
gociū deferri possit. Pandectæ uero dñr libri oia cōtinētes; q̄
les sunt pandectæ iuriscōsultorū. π α υ nāq; totū δεχομαι ca
pio significat. Enchiridiō pot̄ interpretari manuale; qd̄ semp in
manibus sit habēdū; q̄le ē Diui Augustini enchiridiō. Piaci
dion uero tabella δὲ α π ο τ ο υ π ι ν α κ ο σ; hoc est a tabula dē

Err.

minutium. Pinacidia uero etiam librorum indices dicuntur. Libri uero qui sic inscribuntur: uidentur rerum omnium capita complecti. Vadimonium deserui possit. hoc est maximum quodque negotium derelinqui. Nam qui uadimonium deseruisset: a lite cadebat: & in carcerem coniciebatur. At cum intraueris. hoc est: cum libros eorum legere coeperis: nihil prorsus eorum quae praese ferunt inscriptiones: inuenies. Nostri crassiores antiquitatum, exemplorum artiumque: hic est distinguendum: quauis quidam cum iis quae sequuntur: confundant. Latinos autem: ut qui sint rudiores artium: minus lepidis uti inscriptionibus ait. Quam facetissimi lucubrationem dicunt. Qui inquit latinorum facetissimi sunt: inscribunt opera sua lucubrationes: ut is asserit: qui ait Bibaculus eram & uocabatur Pantomimus. Furius namque Bibaculus: qui ab eleganti imitatione Pantomimus est appellatus: asserit quae facetissimos latinorum opera sua inscribere lucubrationes. Varie autem legitur hic locus. Alii namque quae facetissime: ut sit aduerbium legunt atque cum superiore sensu confundunt. Alii quae facetissimi quidem legunt: sed ita ut genitiui sit casus. Pro illo autem uerbo dicunt puto reponunt: exponuntque: puto facetissimi esse hominis. Quidam asserit uerbum in assuit putant esse commutandum: accu Varronis nominatiuo iungendum. Sed ista mihi longe abesse a uero Plyni sensu uidentur. Plynius namque: ut ego quidem sentio: rationem eam: qua probat latinos rudiores antiquitatum esse: quod illorum quae facetissimi lucubrationem dicunt: auctoritate Furii Bibaculi confirmat. Varro in satyris suis sustulit & flexibula. Hic quoque sensu uarie ineptaque exponitur. Quidam. n. asserunt Varronem de satyris suis sustulisse. hoc est: remouisse Flexibula inscriptionem nimium festiuam. Quod quidem manifestae imperitiae esse conuincitur. Saepem namque Varro in flexibulis allegatur. Alii sustulit exponunt pro passus est a sufferendo: ut intelligatur passus est inscribere. Mihi sustulit hoc loco in altum tulit atque extulit ac denique celebrauit: significare uidetur. Eam namque inscriptionem Varro primus in lucem extulisse celebrareque reddidisse putandus est. Flexibulum autem est nomen ex graeco latinoque compositum: ut epitogium

apud Quintilianum. Flecto namque; latinum βούλη quod consiliu meteq; significat: graecum. Nam flexibula duntur quasi hominum mentes flectentia. Scripsit autem Varro Satyras non quales Lucilius hexametro uersu: sed trimetro iambico ad similitudinem comediae atque tragediae: quae non nullas menippeas: quaedam flexibula inscripsit. Sed nulle earum extant. Apud graecos desuit nugari. Diodorus & bibliothecis historias suas inscripsit. Hic locus non solum male exponitur: sed corrupte quoque legitur. Neque de temerariis quibusdam grammaticis minor: qui sua imperitia omnia confundunt: sed de uiris doctis graecarum litterarum non ignaris: qui tantum in errorem tam pueriliter sint lapsi. Aiunt. n. Diodorum idcirco apud graecos. desuisse nugari: quod nulla festiuore inscriptione sit usus. Istud uero manifeste est falsum. Nam Diodorus Siculus historias suas: quas a mundi origine repetit: bibliothecis inscripsit: id quod ex iis quae de uita eius Suidas clarus auctor scribit: apertissime colligi potest. Quare non idcirco nugari desuisse dicitur Diodorus: quod nullo festiuore titulo sit usus. Sed quod idiosyncrasiae historiae: quam a principio mundi repetens quadraginta libris complexus est: tandem imposuerit finem. Sed esto nulla usus sit inscriptione Diodorus: quod aperte falsum est: non propter hoc desuisse nugari recte a Plynio diceretur? Quae namque in inscriptione: quae fere uno duobusue summum uerbis absoluitur: nuge inesse possunt? Profecto nusquam minus loci nugis quam in librorum titulis inuenietur. Quod igitur Plynius inquit Diodorum desuisse nugari: ad historiae prolixitatem: non ad inscriptionem mihi uidetur esse referendum. Bibliothecis praeterea pro bibliothecis esse legendum quis exemplaria refragetur: facile contenderim. Quis. n. unquam bibliothecis rei inanimatae opera sua dicauit? Quid? quod inscribere proprie significat inscriptionem titulumque libro apponere: non dicere & scribere: in qua significatione accipiatur oportet: si bibliothecis in datiuo legatur. Facile autem crediderim Diodorum historias suas inscripsisse bibliothecis: quod magnitudine atque prolixitate bibliothecae pares uiderentur. Appion quidam grammaticus. Hic quoque locus menda non caret quae tamen unius uocalis

b

a in e cōuersione tollit. Nō. n. qdam: sed quidem mihi legē
dum uideretur. Quidam. n. de obscuris humilibusq; dici con-
sueuit. Appion uero grammaticus: q fuit Aegyptius ac romæ
grāmaticā docuit & historias scripsit: adeo notus illis t̄pibus
erat: ut cymbalum mūdi a Tiberio Cæsare fuerit appellatus
Et ne in totum uideat græcos insectari. Et ne uideat iquit
prorsus græcos insectari atq; damnare: uelim nos intelligi at-
q; effingi ex eorū artificum iudicio: qui in his libris inuenien-
tur absolutissima quæq; opera: quæ sane oēs admirantur: pē-
dēti atq; suspenso & imperfecto titulo iscripsisse: hoc modo
Appelles aut Polycletus faciebat: tanq̄ incoata necdum perfe-
cta ars uideretur: ut contra uaria hominum iudicia regressus
foret adueniam: tanq̄ emēdaturis quicqd̄ i opibus fuisset de-
sideratum: si morte intercepti nō fuissent. Refert aut̄ Plynus
ipse in. v. & .xxx. libro Appellem consueuisse opera iam abso-
luta in Pergula proponere postq; ea latere: ut quæ a prætereū-
tibus rephensa fuissent: emendaret. Quare plenum uerecū-
diæ illud est. Modestissimum illud Plynio uideretur: quod p̄-
stantes illi ait frices omnia opera titulo pendenti tanq̄ nouissi-
ma & ultima inscribere: tanq̄ singulis Fato & auctoris morte
aliquid foret adēptū atq; ereptum. Tria nō amplius. Ex om-
nibus inquit appellis operibus tria dūtaxat absolute & perfe-
cte inscripta traduntur. hoc mō. Appelles fecit. Illa uero ab
eodē Plynio esse traduntur imago ueneris e mari exeuntis.
Castor & pollux cū Victoria & Alexandro magno. Item ima-
go belli restrictis post terga manibus Alexandro in curru tri-
umphate. Quo apparuit. Ex quo inquit colligitur summā
artis securitatem auctori eorū opeꝝ placuisse: cum tam pau-
ca p̄fecte iscripserit. Et ob id oia ea magna iuidia fuer. ob id
iq; qd̄ absolute illa tria opa inscripta fuere: magnam auctori
cōstariūt iuidiā. Ut obiter caueā istos detractores: quos Home-
romastigas græco uocabulo appellauit: tanq̄ Homeri poetæ
eminētissimi flagella & scuticæ forent. Mastix. n. græce scuti-
ca & flagellū d̄r. Quod qd̄ nom̄ cū mastigos i ḡtō faciat: n̄ ui-
deo cur Homeromastigas quoq; p. g. nō p. c. scribi debeat. Pri-

mus at̄ Zoilus qd̄ cū i Homere fuisset iuectus: Homeromastix
uoluit appellari. In factū ē ut oēs doctos uirosq; calūniatores
Homeromastigas uocemus. Obiter at̄ iterea atq; i trāscursu
pprie significat: nō tali cā: ut qd̄ exponūt. Quā ut audio
dicere stoicos. Huiusmōi nāq; philosophi aliena scripta rep̄-
hēdebāt: ut cæteris dictores uiderēt. Rectius aut̄ eos oēs Ho-
meromastigas appellari ait: q̄ stoicos aut dialecticos aut epi-
cureos. Hæc nāq; noia qd̄ p̄se ferunt excellētē doctrinā: cu-
ius istos inuit Plynus eē exp̄res. Cū celerius ēt elephāti pa-
riāt. Elephāti ut ipse i octauo narrat: decē annos i utero gesta-
re a uulgo putāf. ab Aristotele dūtaxat biēniū. Cernius ēt ad-
uersus Thephrastū. Theophrastus cū primū tirtamus uoca-
ref: ab Aristotele Theophrastus ob diuinā eloquētiā fuit ap-
pellatus. Nā Theophrastus diuise loquēs interpretari pōt. Quæ
nā uero fuerit ea mulier: q̄ i Theophrastū scripserit: nō me-
mini me legisse. Fabius qd̄ i octauo institutionū oratoriæ re-
fert: ipm̄ a uetula qd̄ atrica unius uerbi affectatōe annotata:
hospitē fuisse appellatū. Et puerbiū ide natū. Hoc puer-
bio uti solemus: cū qd̄ præter æquū & iustū fieri uidemus.
Quid. n. ad te in meo uolumine? Verba sunt Catonis p̄spi-
cua & apta. Quid. n. illi aliud? Catonis etymologiam appro-
bat Plynus. Est aut̄ parēthesis. Exequemur. n. uerbū ad illā
securi referf. Hoc ante me fecit in litteris nostris Valerius
foranus. Huius forani Cicero in. iii. de oratore meminit. Scri-
psit aut̄ opus: qd̄ epopreidon hoc ē ispectionum speculatio:
nūq; appellauit. Sed mihi aut. n̄ epi p̄po græca uidef ascribē-
da: ut legamus qd̄ n̄ epi p̄po T̄r̄i Δ̄ων scripsit: aut saltē iscri-
psit legēdū hoc mō. Quos epi p̄po T̄r̄i Δ̄ων inscripsit.
Plura fortasse: q̄ par erat: tibi p̄sertim: q̄ Aristotelicæ bre-
uitati es assuetus: Sed aliorū quoq; rō h̄nda fuit: siq̄ forte hæc
sibi attingēda putabūt. Quibus facile qd̄em nisi mius recte
ab aliis exposita cōfutassē: temere ab ipsis dissentire uiderer.
Quod si tibi hæc grata fuisse cognouero: aliis quoq; operis il-
lius locis: quæ obscuriora uidentur: aliquid luminis afferre
temptabo. Vale.

si Raphael libros ai-
uis qui de natura
et inscribuntur l
set aut si legit n
esset memoria sa
huc nisset mulie
tam hanc que ad
sus theophrast
scripsit uerecri
tam fuisse nomi
leontium licet
acronis codi ab
dofe lenoamū
ptum sit . 55

RAPHAES REGIVS HERMOLAO BARBARO
SALVTEM.

d Isputationem: quam mihi nuper & ineptia & con-
uicia & foedissimi cuiusdam calfurnii errores in
media Academia parauina expresserunt: studiosi
iuuenes: ut emittam efflagitare non desistunt. Hu-
ic aliquid patrocini cum nuncupatione quoq; cō-
parare istituerem: tu mihi in primis: cui ipsam di-
carem: occurristi. Solent. n. quæ præstantibus doctrina ac di-
gnitate uiris scribuntur: aliis quoq; & gratiora eē & facilius p-
bari. Tu uero ea es disciplinaꝝ omnium cognitione: ut quem
tecum possimus conferre: habeamus profecto neminem. Tu
nāq; utraq; linguam ita calles: ut utra tibi sit ingenita difficile
iudicatu uideatur. Tu philosophoꝝ dogmata: tu iuriscōsul-
toꝝ placita optime tenes. Tu deniq; totius humanitatis ita es
peritus: ut nihil sit tam in studiis tenue. nihil tam magnū qđ
tibi pulcherrime non sit notum. Hinc & merito quidem fit:
ut docti omnes atq; studiosi te colant: te obseruent: ac tuo sa-
ne qđ acri iudicio scripta sua litterariaq; controuersias subici-
ant. Quare si tibi recte uidebor in hac reprehensione sensisse
nihil est mihi dubitandum: quin doctissimus quisq; meam
sit probaturus opinionem. Vale maximū studiorū
decus. Padue idibus Maiis. M. cccclxxxviii.

RAPHAELIS REGII CONCLVSIONES ET QVE
STIONES IN NONNVLLOS ERRORVM CVIVS
DAM CALFVRNII BESTIAE.

Polidamanta pro Nerone & Troiades pro Romanis: inepteni-
mum acceperunt: qui sic illud Persii exposuerūt. Ne mihi
Pulydamas & Troiades labeonem Prætulerint.
Qui priscis student poetis minime a Persio illis uersibus: ut
quidam putant: reprehenduntur.
Est nunc brysaꝝ quem uenosus liber actii.
Sunt quos pacuuius & uerucosa moretur
Anthiopa ærumnis cor luctificabile fulcta.
Locus ille Persii mendose a quibusdam legitur maleq; expo-
nitur.
Audaci quicūq; æfate cratino.
Iratum eupolidem prægrandi cum sene palles.
Aspice & hæc si forte aliquid decoctius audis.
Inde uaporata lector mihi ferueat aure.
Aceruus chryssippi indocte nimium ad librorum chryssippi
ipsius multitudinem ab iis refertur: qui sic ultimum Persii
carmen exposuerūt.
Inuentus chryssippe tu; finitor acreui.
Illud Valerii maximi caput peruerse & legi & exponi a quibus-
dam asserimus. Maiores stas solennesq; cerimonias. & quæ
sequuntur.
Vtrum bene dicere an persuadere sit rhetorices finis.
Vtrum eadem quæstio prima semper ex utraq; parte tractan-
da sit.
Vtrum ex artis oratoriae præceptis ac heroici carminis digni-
tate: Aeneam quadraginta & amplius annos natum a decoꝝ
Cæsarie poeta illis uersibus laudarit. Restitit Aeneas clara
q; in luce refulsit
Os humerosq; deo similis: nanq; ipsa decoram;
Cæsariem nato genitrix lumenq; iuuentæ.
Purpureum. & lætos oculis afflarat honores.

Triplicem capiendi consilii diuisionem a Panætio stoico assignatam: minus recte in primo de officiis a Cicerone reprehensam fuisse contendimus.

Illud Enni dictum in primo de officiis perperam & legitur & exponitur, Salmacidas spolia sine sanguine & sudore.

RAPHAELIS REGII IN NONNVLLOS ERRORVM
CVIVSDAM CALFVRNII BESTIAE DISPVATIO.

Ameti grauisimo clarissimæ huius academiæ iudicio poterã esse cõtētus. q̄ me ex auditore p̄fessorẽ; ex discipulo doctore effecit; cuiusdã tñ Ioãnis bergomẽsis; q̄ posus patriã ac nomẽ sibi a parētibus ipositũ mauult Calfurnius Brixie; sis noĩari; calũnias i me sæpius priuatim publiceq; iactatas: semel i iucundissimo cõspectu nro eruditissimi iuuenes retũdere & cõfutare decreui; ut oēs intelligatis quæ in me falso euomit; in ipm uerissime regeri posse. Neq; n. suus cuiq̄ negligẽdus est honor; & rectissima esse academiæ iudicia ego potissimum; qui plurimis maximisq; honoribus ab ipa fui affectus; p̄ uirili mea præstare debeo; & fœdissimi errores ab isto Calfurnio, posteaq̄ ego desii p̄fiteri; disseminati; mihi in primis uidetur explodẽdi; quo hac saltem rōne academiæ; cui plurimum debeo; aliquid a me gratiæ referatur; Quo. n. anno me primũ in hanc urbem studioꝝ gratia cõtuli; cum Cataldum Siculum doctum quidem uirg; sed muneri profitendæ in tanta academia rhetorices minns aptũ ducentorum florenorum promisso Bononia euocatum; hoc in amplissimo loco facile conuicissem atq; coarguissem; tanto iuuenũ scholasticorũ fauore; egregia artis oratoriæ. Permittatur mihi quoq; dicere; lectura fuit demandata; ut calfurnius iste mihi tunc quoque competitor q̄turpissimam tulerit repulsam. Sola naq; falsi nominis quo maxime gloriatur; ostentatione fretus; cum de se nullum unq̄ in litteris periculum fecisset; doctorum iuuenũ suffragiis idignus fuit iudicatus; qui mihi præponeret; q̄ i media academiã & legissẽ & disputassẽ. Per. iiii. uero deiceps años ita fui cõprobat; ut duo p̄ q̄ eruditi cõpetitores; p̄ qb; uiri & gratiosissimi & potētissimi abibãt; me ab hoc munere i academiã p̄fitẽdi repellere i cassũ fuerit conati. Cũ. n. doctissimi iuuenes me p̄ uiribus officio meo fũgi; auditoribusq; minime ingratum esse uiderent; nunq̄ potuerunt committere; ut apud se plus gratia cuiusq̄ p̄cesue possent; q̄ iurisiurãdi religio; q̄ doctiorib; aptioribusq; p̄fessoribus suffragari iubẽt.

Ac nisi tunc: cum repulsam ferre sum uisus: æquissima acade-
miæ instituta ab eo q̄ tunc academiæ ipsi præerat: fuissent pe-
nitus uiolata: & ego fuissim cōprobatu: & Calpurnius iste ma-
ximo cū dedecore fuisset repulsus. Suarū uero ineptiarū sibi
cōsciū: cū uirtute me loco depellere posse desperaret: ad is-
dias & dolos ac flagitiosissimas cōspiratōes confugit. scelestis-
simisq; pactionibus cum illo rectore: qui potius ruptor corru-
ptorq; ē appellandus effecit: ut quæ mihi comitiōe die: una
omniū scholasticorū iuuenum uoce ac uoluntate lectura itege-
fuerat delata: sibi postridie triginta trium dūtaxat scholasti-
corū suffragiis: quod p̄ instituta fieri minime poterat: deman-
dari uideret. Ac ne sic q̄dem uoti compos unq̄ fuisset: nisi ini-
quissimus ille rector nō solū ipse plura q̄ debebat: aduersum
me tulisset suffragia: sed cōplures etiam sceleris sui socios: q̄
idē facerēt induxisset: itaq; facinus disposuisset ut alius sex:
alius decē: alius duodecim: alius uiginti. alius ēt plura. quod
incredibile est: sed ueg; pro singulis suffragia tulerit. Huius-
modi igitur sceleribus rhetoricā in academia p̄fitendam cō-
tra bonorū omnium doctorūq; iuuenum uolūtate: Calpurnius
iste inuasit: suisq; ineptiis ita p̄ duos annos inq̄ nauit: ut non so-
lū tres una hora: quid uix truiualibus uicorūq; magistris dat:
explicit lectiones: sed in scœdissimos quoq; & solocismos &
barbarismos inter legendum quotidie incidat: deprauataq; i-
curia librariorū exemplaria: cū emendare ingenii tarditate ne-
sciat: peruersē auctorum scripta & legat & expōat. Quare ab
omnibus scholasticis iuuenibus: qui aliqd in litteris profece-
rūt derelictus: puerulos corrogat: quibus se primū esse mun-
di hominē primūq; Italiæ lumē impudētissime iactare quo-
tidie non desistit: eoq; uesaniæ puenit: ut neminem præter se
quicq; litterarum scire sibi psuadeat: seq; primum artis orato-
riæ professorem putet: cum neq; latinæ neq; uernacula lingua
nisi ineptissime loqui sciat. Hic nāq; fit: ut suæ ifirmitatis cō-
sciū me cū in certamen litterariū: qd̄ est uiris doctis honestis-
simū descēdere nō audeat. Cōuiciisq; uero & calūniis: qd̄ cū
aliis oībus tū humāitati deditis ē turpissimū: me ubiq; onerat
nō desistat. Quid. n. aliqd̄ istū primū orb̄ terrarū & suarū quorū

dam insullogæ iactatione hominē: ne in hoc pulcherrimum
certamen descēderet: potuit deterrere? Num ætas? At æqua-
les ferē sumus. Nū dignitas? At nunc sex agunt anni: cū oībus
doctissimorū iuuenum suffragiis: ego dignus: q̄ artē oratoriā
in Academia hac Patauina p̄fiterer: fui iudicatus. Iste uerū iep-
tus isulsusq; turpissime fuit reprobatus. Nū opa fortasse quæ
scripsit: ei tollūt aīos? At nihil unq̄ a se cōpositū præter carmi-
na q̄dam nullis musis nulloq; Apollie scripta emisit. Nam q̄
i Terētii heautō: imo rumenō: sub istius noīe legunt expōnes:
eas Guerrino Veronensi Oibonoq; Vincētino p̄fidentibus a
discipulis collectas istū cōfudisse: ac sibi ipudētissime Ven-
dicasse: ne dubitādum q̄dem ē: certissimūq; huius rei illud ē
argumētū: quod ex eo tēpore: quo sibi eas arrogauit. Duode-
cim autē & amplius anni agunt: nihil aliud unq̄ emisit. Mea
uero extant cū alia q̄dam opuscula: tum de eloquētiæ laudi-
bus: quo anno cœpi p̄fiteri: habitus panægyricus. Nū orōnes
aut hic aut alibi habitæ istū tam supbū forsītā efficiunt? At
nemo est: q̄ ipm unq̄ nisi blatterantē p̄inde ue atq; tanq; mugī-
entē audierit. Ego uerō neq; Academiæ neq; amicis ut pro se
orōnem h̄sem exposcētibus defui nūq;. Quid ergo tādē in cā
est qd̄ me cū suas p̄fertim ieptras expositiones ipugnate in cō-
tentionē descēdere nō audet? Nepe & linguæ & ingenii tarditas
cuius ita natura dānatus ē: ut aratorix arti q̄ oratorix aptior
ē doctissimi cuiusq; snia iudicet: Cū. n. eloquētia tribus cō-
ster natura: arte exerciatōe: q̄ natura atq; ingenio uacant: ex Fa-
bii Quintiliani cōsilio rus sūt mittēdi. Huc accedit iudicii i-
firmitas: quo nisi acri fuerint p̄diti liberaliū artiū p̄fessores
in mille turpissimos labant errores oportet. Istū uero Cal-
furniū & ingenio carere & corruptissimo eē iudicio cū ex aliis
q̄ plurimis: tū ex earū cōclusionū enarratione: q̄s in nō nullos
errores ipsius potissimū curauī publicādas: aptissime unicuiq;
liquere pōt. Quam ob rem quo melius faciliusq; an munerī
p̄fitendæ in tanta Academia rhetorices aptus sit de iudicare
possitis: dum primam cōclusionem grāmaticam expono. quæ
so attēte audiatis. Tametsi autē iste oratorū princeps suæ facū-
diæ suauitate nos oēs idignos putat: mihi tamen cum ipso sex

monem esse uobis persuadeatis uelim. *in Epi. p. 10. l. 1. c. 1.*
Polydamanta pro Nerone & Troiadas pro Romanis iēptenimium acceperunt: qui sic illud Persii exposuerunt. Nemihī Pulydamas & Troiades Labeonem Prætulerit. Si qd a uulgo pædagogogæ differes uanissime Calfueni; nūq̄ tam iēptas expositiones tantoq; errores in enodandis Persii satyris disseminasses: qn̄ potius aliquam clarissimæ oīum Academiae rōnem habuisses; in quā aliqd uulgare absurdū ue: nedum maxima flagitia inuehere turpissimū est. Nunc uero ita iēpte. ita insulse legis: ita temere: ita incōsiderate oīa exponis: ut si rusti cogere puerogæ magister esses. Quid. n. Polydamas cū Nerone rātum habet similitudinis: ut p̄ eo ab elegātissimo poeta poni debeat: Polydamas nāq; uir fuit fortissimus: patriæ amatissimus: oī uirtute ornatissimus. Nero cōtra mollissimus: effœminatissimus: patriæ p̄niciosissimus: oībus deniq; uitiis inq̄natissimus: At qui dices: ut Polydamas multos domiuit: unde & nomē accepit: ita Nero multos iterfecit. Hec qdē uera sūt sed nihil ad p̄positam faciunt. Ille. n. hostes ut acerrimus patriæ ppugnator. Nero ciues Romanos ut crudelissimus tyrānus iteremit: Quare istius modi iēptiæ ab elegātia Persii acuminēq; maxime sūt alienæ. Sed qd Troiadas p̄ Romanis hoc loco accipiēdas sentis: cum satyrus nūdum q̄c̄q; in Romanogæ ipsoq; molliciē lasciuiāq; dixerit: Neq; n. ex artis oratoriæ p̄ceptis ex abrupto ad cōiicia ē deueniēdum: nisi forte de tuis moribus alienos iudicas: qui citra ullam cām & alios & me in primis ita cōtumeliis iniuriisq; oneras: ut uerissime furere uidearis. Cæteroḡ scito Persiū iter prudentissimos elegātissimosq; poetas: cū ab aliis præstantibus uiris: tum a Martiale in primis hoc disticho numerari.
Sæpius in libro memoratur Persius uno:
Quā leuis ī tota Marsus Amazonide: Quid? Si Polydamas ponatur p̄ Nerone: sibi ipsi repugnare uidef̄ Persius. Cur. n. de Imperatoris opinioē nihil se curare dicat: q̄ paulo ante ne unum qdē sua scripta lecturæ esse manifeste contēderit: Neq; n. Satyræ p̄bis iperatoribus: nedū Neroni oīum scelestissimo: gratae solēti esse. Quin potius fere idignæ iudicant: quæ

a principibus legant. Quod si satis supq; ostēdi ineptissimū insulsiſsimūq; fore sensum: ac p̄fus a Satyri elegātia alienum: si Polydamas p̄ Nerone & Troiades p̄ Romanis accipiantur: nūc qd mihi placeat: aperiēdum uidef̄: nō ut tu discas oīum iſgratissime: q̄ plurimisa me affectus beneficiis: calūniis tamē cōiiciisq; infestare nō desistis: quiq; adeo tardo es ingenio: ut nihil nisi uulgare p̄cipere possis: Sed quo ingeniosi adoleſcētē testuos dediscant errores: ac uerum Satyri sensum p̄cipiant. Id uero quo fiat facilius totum illius Satyræ p̄cipium nihil abs te itellectum uidef̄ breuiter enarrandum. Inuehit itaq; potissimum ea Satyra Persius in uanā sui tēporis poetæ ambitionem: q̄ uulgi laudibus capri ita lasciuis carminibus scribendis insudabāt: ut ad extremā usq; maciem deducerent. Simul aūr & corruptū uulgi iudicium & fœdas adulationes rephēdit. Principium uero ē q̄ maxime satyræ cōueniēs: cum & indignationis plenum sit & admirationis. Videtur. n. Persius diu secū de rebus humanis cogitasse: & tādē in hāc exclamationem erupisse. Ocuras hoīum. o quātum ē in rebus inane? Quæ qdē exclamatione significare uidef̄ uanas esse oīum hoīum curas: præterq̄ eorū: q̄bus pp̄ seipsam uirtus excolēda censet̄. Fingit aūr Persius sibi amicū adesse: q̄ cum eam asperam audisset exclamationē: Satyrum rogāt: quistam dura sit lecturus: cum lasciuia dūtaxat molliāq; carmina Romanis placeant. Amici igitur ea ē interrogatio: non poetæ: ut tu insulse superiore ætate exposuisti. Quæ uero sequitur poetæ est non amici. Min tu istud ais? Nemo. Sic aūr ē distinguēdum: alioq; sensus confūdent̄: ac quæ amico uerba sunt ascribēda: Satyro attribuētur: & contra quæ poetæ: assignabuntur amico. Rogat nāq; amicū poeta cum quadam admiratione & emphasi: ac si dicat. Mihine hoc dicitis: qui nihil de uulgi opinione curas: ac de sola pēdeo rōe? Dunde r̄sum īfert: ac neminē eē lecturæ affirmat. Id uero sic cōprobat amicus. Herculae nemo uel duo uel. Hæc nāq; amici uerba sūt Satyri primū approbātis r̄sum: deinde paululum ab eo dissentire ac duos uel tres solum lecturos inferre uolentis: nisi poeta sermonem excipiens cum quadam idignatione eum iterpellasset: neminēq;

prorsus lecturæ asseuerasset. Est n. illud ultimū nemo: cum
quadā asseueratione & amici reprehensione legēdum. Quare
amicus infert Turpe esse & miserabile; si nemo Satyri scripta
lecturus sit. Eo autem dicto cōmorus poeta cum quadam ad
miratione rogat amicum: cur sit turpe & miserabile. Si nemo
suorū carminum futurus ē lector: cum ipse uulgi de se opinio
nē nihili faciat. Hoc n. subiicit. Ne mihi Pulydamas & Troi
iades labeonē Prætulerint? Nugæ. Tādē ad id in quo ut in
plerisq; aliis abs te dissentio Calfurni oīum Vanissime peruē
tum ē. Quod quidem ut superiora nihil percipiens oīa cōsu
disti: nihil oīno recte exposuisti: dum aliorū uestigiis insistere
ingenii tarditate cogaris ac nihil ipse boni excogitare uales.
Hinc factum ē: Vt cū satyrā hāc q̄ difficillimā cognituq; di
gnissimā una hora unaq; p̄lectione p̄currisses: miserādiq; au
ditores tui ne unum q̄dem sensum perciperent: teq; ut me
lius & accuratius exponeres rogarēt: eos ad cōmētaria remit
teres. Ipsi uero te uanissimum eē nebulonem demum cogno
scentes a me, petierunt: ut sibi obscuriora elegātissimi acutis
simiq; poetæ sensa honesta mercede accepta enarrarem.
Quibus ego non solum morem gessi: sed enarrationes quo
q; meas in cemmētariolum unde hęc sere sunt descripta rez
degi: Cum nullum satyri illius obscuriorem locum recte abs
te: qui primum Italiae lumen dici affectas: expositum fuisse
uiderem: ut iam prima orbis terrarū caligo mihi esse uidea
ris. Sed quis tandem uerus est illius carminis sensus? Hic nē
pe: ut mihi quidem uidetur. An es sollicitus inquit poeta: ne
Ilias actii Labeonis ineptissimi poetæ: in qua de Polydamā
te & Troiadibus multa fit mentio: huic meo opusculo a Ro
manis præferatur? At ego populi Romani iudicium non plu
ris q̄ nugas facio. Cum interrogatione uero legendum est: ac
ne p̄ ut nō accipiēdum: nō p̄ certe: ut putat Calfurnius maxi
ma litterarū caligo. Extrinsecus aut uereris aut times aut qd
tale ē subaudiendum. Cum n. dixisset amicus Turpe & mise
rabile: uidebatur de gloria poetæ admodum esse sollicitus.
Eam sollicitudinem deponendam esse poeta censet: cum po
puli Romani iudicium & corruptum sit & peruersum:

& perinde atq; nugæ nihili faciundum. Polydamanta uero
pro Nerone accipere ac troiadas pro Romanis: non minus ab
surdum est: q̄ si quis cum dicatur Aeneas & Dido Maronem
Statio præponere: Aeneam ipsum pro Domitiano ac Didonē
pro Iulia siue populo Romano accipiat. Polidamas enim ac
Troiaes ita Labeonem extollere dicuntur? Vt Aeneas Virgi
lium. Medea ouidium. Achilles Statium. Nam frequentissi
me ea: de quibus in aliquo opere tractatur: pro opere ipso po
ni solent: Vt cū dicitur Virgilius in Aenea. Lucanus in Phar
salia. Martialis Epigrammaton. ii.

Stellæ delitium mei columba;

Verona licet audiente dicam;

Vicit maxime passerem Catulli.

Tanto Stella meus tuo Catullo.

Quanto passere maior est columba Vidēsne tardissime Cal
furni: ut columba ac passer pro operibus: de columba ac pas
sere compositis: elegantissime a Martiale ponuntur: ita Poly
damanta & troiadas pro opere de Polydamante: & troiadibus
composito hic accipi debere? Fuit enim Polydamas vnus
e principibus troianis: de cuius gestis multa Homerus in Iliade
refert: Quod opus Actii Labeo Græco in latinum in
eptissime transferens ita Polydamanta suscepit laudandum:
ut Virgilius Aeneam. De ista Actii Iliade paulo post Satyrus
ipse meminit. Non est hic Ilias Actii Ebria Veratro: & item
paulo post. Hoc ego opertum. Hoc ridere meum tam nil nul
la tibi uendo Iliade. Eant nunc quidam indocti ac penitus iu
dicio carentes: iactent Calfurnium istum in exponendis sal
tem poetis multum ualere: quāuis natura ab arte dicēdi alie
num esse concedant: cum ne unum quidem illius Satyre sen
sum recte exposuerit: omniaq; sic confuderit: ut in plerisq;
Persius sibi ipsi contradicere uideatur. Id uero Vnicuiq; uel
mediocriter docto ex secundæ conclusionis enarratione aper
tissime patebit.

Qui priscis student poetis minime a Persio illis uersibus:

Vt quidam putant reprehenduntur.

Est nunc Brysæi quem uenosus liber Actii.

Sunt quos Pacuuius & uerrucosa moretur.
Antiopa ærunnis cor iustificabile fulcra?
Quantas huic loco offuderit tenebras istud primum Italiæ
lumen; ex eo facillime apparet; quod rectum poetæ sensum
in contrarium omnino peruertit. Eos enim a Satyro affirma-
uit repræhendi; qui ueterum poetarum sint studiosi. Quam
fane expositionem si admiserimus; non hic solum sed reliqui
fere huius satyræ sensus peruerterentur. Nā ubiq; eos taxat Sa-
tyrus; qui lasciuia molliaq; carmina & scribunt & audiunt. Hoc
uero sic habere cum ex aliis multis; tum ex his Satyri uersu-
bus aperte colligi potest.

Hic neq; more probo uideas; nec uoce serena
Ingentes trepidare Titos; cum carmina lumbum
Intrant; & tremulo scalpuntur ut itima uersu;
Tū uetule auriculis alienis colligis efcas
Auriculis; quibus & dicas cute pditus ohe; & paulo post.
Hic aliq; cui circa humeros iacinthina lana est.
Phyllidas Hypsipylas Varum & plorabile siqd
Eliquat; & tenero supplanat; uerba palato.

Affensere uiri; & item paulo post.
Quis populi sermo est? Quis.n. nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere; ut per leue seueros
Effundit iunctura ungues; Scit tendere uersum
Non secus ac si oculo rubricam dirigat uno. Quid; ea
quæ sequunt; nōne apertissime isti repugnant expositioni?
Sed numerus decor est & iunctura addita crudis.
Claudere sic dedit uersum. Berecynehius Aty;.
Et qui ceruleum dirimebat Nerea delphin.
Sic costam bugo subduximus Apenino.
Arma uig; nonne hoc spumofum & cortice pingui
Ut ramale uetus uegrandi subere coctum?
Quidnam igitur tenex & laxa ceruice legendum est?
Torua mimalloneis iplerunt cornua bōbis; & quæ sequuntur.
Ex his liquido igeniosissimo cuiq; patere arbitror istam expo-
sitionem tuam tardissime Calfurni non modo isulsam esse.
Verum prorsus satyri proposito aduersarii. Quid; nisi perin

de atq; stipes ac truncus cōmuni sensu penitus cāeres: nonne
ex primo statim huius satyræ duriore uersu potuisti percipe-
re: istam expositionem lōge a Satyri sensu esse alienam? Qua
enim fronte qui aspera scribit; eos repræhendat; quos seueri-
ora priscog; opera delectent? Sed nullo thure litabis Hereat i
stultis breuis ut semūcia recti. Indignat Satyrus; ut tādē ueg;
explicemus sensum: Veteres poetas; ut duros ac nimiū aspe-
ros ab oibus negligi; ac potius mollia & lasciuia quorūdam re-
centiog; carmina & legi & memoriæ cōmēdari. Sētisne istam
expositionē tuā oppositis frōtribus huic uerissimo poetæ sen-
sui repugnare? Meæ uero enarratiōi Fabius Quintilianus cū
alibi; tū in primo de Istitutiōe oratoria libro astipulat; dum
poetas ueteres q̄ novos pueris potius eē p̄legendos affirmat;
Sanctitas certe inqt; & ut sic dicam; uirilitas ab his petēda; q̄
nos in oīa deliciæ uitia dicēdi quoq; rōe defluximus. Idem
in. viii. Etsi necesse sit; ueterē illum horrorē dicēdi malim;
q̄ istā nouā licēriam. Quid? In eiusdē operis decimo libro nō
ne Pacuuium Actiūq; poetas q̄ maxime cōmēdat? Tragediæ
scriptores inqt; Actius atq; Pacuuius clarissimi grauitate snia
rum uerborūq; & auctoritate p̄sonag;. Cæteg; nitor & sūma
in excellēdis operibus manus magis uideri potest tēporibus
q̄ ipsis defuisse. Vtrum igitur horū auctog; de ueteribus poe-
tis rectius sensisse dicēdum est. Mihi q̄dem uterq; in eadem
snia esse uidetur; si uersus ipsi cum interrogatiōe idignatio-
nis plena legantur. Est nūc Brysæi quem Venosus liber Actii;
& reliqua; Vt itelligamus neminem esse q̄ grauiore; uel Actii
uel Pacuuii lectiōe delectet. Veg; oēs ad mollia recētum scri-
ptog; poemata ferri. Notum est. n. interrogatiōes affirmati-
uas in negatiōes esse resoluēdas. Atq; hūc q̄dem Satyri sēsū
uero ueriorē esse cōtenderim; quem si tu primus Vanissime
nebulō uidisses; nō iam primum Italiæ lumē; sed clarissimū
totius mūdi solē te esse ubiq; clamares. Cū uero nihil quicq;
pcipere ualeas; nisi ut ab alio est expositum; inter triuales ma-
gistros ac potius eos p̄dagogos; de q̄bus in primo Fabius me-
minit; ne te pudeat numerari. De p̄dagogis inqt; hoc ampli-
us; ut aut sint eruditi planæ; quam primam eē curam uelim

aut se non esse eruditos sciant. Nihil enim peius est iis qui paulum aliquid ultra primas litteras progressi falsam sibi scientie persuasionem induerunt. Nam & cedere praeciendi peritis indignatur; & uelut iure quodam potestatis; quo fere hoc hominum genus itumescit; imperiosi atque iterim saeuientes stulticiam suam perdocent: Si Quintiliani tempore fuisses arrogantissime Calurni; existimarem eum in te potissimum ferri. Nam & falsam scientiae persuasionem; cum nihil scias; iduisti; & cedere praeciendi peritis indignaris; & imperiose adeo tumideque stulticiam tuam perdoces; ut cum ingeniosi adolescentes te erroris arguunt; statim te ita sentire clames; tuamque opinionem praeratione habendam; ac te primum Italiae esse lumen. Ac tua quidem arrogantia id efficit; ut omnes pueri; quos suscipis erudiendos; non solum nihil ex te nisi ineptias discant; Sed ex ingeniosis quoque tardissimi euadant. Sed iam ad tertiae conclusionis enarrationem descendamus.

Locus ille Persii mendose a quibusdam grammaticis legitur malaeque exponitur. Audaci quocumque afflate Cratino. Iratum Eupolidem praegradi cum sene palles; Aspice & haec si forte aliquid decoctius audis; Inde uaporata lector mihi ferue aure. Haecenus te nobilissimi poetae sensa non modo non percepisse; Verum ineptissime quoque peruertisse luce clarius ostendi. Nunc si te coarguero uerba ipsa poetae deprauasse corrupteque legisse; cognoscesne te tandem Vanissimum esse nebulonem? At quonam pacto id flagitii fuit commissum? Disce sed ira cadat; naso rugosaque fanna; Dum ueteres auias tibi de pulmone reuello. Tu quidem Calurni; qui primum Italiae lumen haberi affectas; Unde & legisti & ita exposuisti; Ut ad illud decoctius referatur; cum nisi inde legatur; nullus nisi ineptus & insulsus ac prorsus a poetae elegantia modestiaque alienus & sibi ipse contrarius sensus sit futurus. Cum enim quales satirarum suarum lectores uelit esse describat; summa utitur modestia; quae in summam conuertitur; arrogantiam; si unde legatur; cum ad illud; quod de se ait Satyrus; manifeste referatur; hoc est ad illud. Si forte aliquid decoctius audis; ut Exponatur. Unde ex quo decoctioni Va-

porata lector mihi ferueat aure. Sed aperte Persius hoc pacto tui simillimus uideret. Sua enim ipse & ostentaret & laudaret. Quod quidem ubique ac potissimum hoc loco uitat. Quod enim ingenium est; casus attribuit; cum inquit; Si forte aliquid decoctius audis Sic paulo ante. Si forte quod aptius exit. Huiusmodi praeterea comparatiua diminutionem quaedam significat ac minus etiam quam positua. Ut intelligamus paulo aptius; paulo decoctius. Ad haec; quoniam modo quicquid ferueat aure uaporata ex eo quod nondum legitur. Fieri certe non potest. Quare iam unicuique patere arbitror. Unde minime esse legendum. Inde igitur legatur; ut ad ueteris comediae auctores referatur; exponaturque; inde a quorum auctorum ueteris comediae lectione. Sitque sensus. Velis; meaque satyragum lectores sint; qui frequenter ueteris comediae lectione prius imbutas uaporatasque aures habeant. Hoc ego modo cum in academia profitebar; solebam uera auctorum sensa rimari; in primisque omni diligentia uidere; nequid mendae aut deprauationis in iis; quae forent enarranda inesset. Ita quae plurimae tum Horatii tum Quintiliani opere deprauationes inter legendum mihi sublatae fuere; e quibus una hoc loco referre libet. Legebatur ab omnibus & doctis & indoctis Horatii illud in primo carmine. Hunc si nobilium turba criticum. Ego cum uiderem nobiles & turbam partem inter se conuenire; minimeque nisi ineptis posse coniungi; atque ab Horatii candore per quem esse alienum; ut idem uerbum intra duos uersus bis repeteret; coepi diligentius omnia scrutari; in primisque Porphyrii enarrationes; ex quibus clare cognoui nequid nobilium sed mobilium esse legendum. Ac meae quidem correctioni docti omnes sunt a stipulati. Tu autem non solum quae librarioque culpa sunt deprauata; non corrigis; sed ultro etiam multa corruptis. Nuper enim cum Suetonii Tranquilli candidissimi historici lectione auditores; allicere ac reuocare conareris; illa in Caesarem dicta; ut de reliquis taceam; sic deprauasti; ut sponsam pro spoda & legeris & exposueris. Quod quidem uel unum te penitus iudicio carere; maximo omnibus argumento esse potest. Sed quo melius intelligatur; quam sis aptus exponendis auctorum sensibus; uerba ipsa Tranquilli subiiciantur. Praeterea inquit actiones Dolobellae & curionis patris; in quibus cum Dolobella pellicem reginae; spondam interioris regiae lecticae. At cu-

rio stabulum Nicomedis & bithynicum fornicem dicunt.
Quis hoc loco nisi prorsus cōi uacās sensu non uideat spōsā: tā
enī a librariis ita sit in qbusdam exēplaribus deprauatū nulli
præter q̄ inepto sensui cōuenire? Quā nāq; rōne Dolobella cæ
sarem lecticæ regis spōsam interiorē appellasset: cum spon
sa ita ad spōsum referatur: ut filius ad patrē. Sponsam. n. An
tonii: spōsam Catonis recte dicimus. Spōsam lecticæ recte di
ci q̄s unq̄ nisi stolidus putauit? Adde qđ cōparatiuum illud:
interiorē: facile unūquēq; uel mediocri ingenio præditū ad
monet: nullo pacto spōsā legēdū eē. Nā si ē iterior spōsa: exte
rior quoq; eē dicit: quo nihil stultius excogitari pōt. Duas ue
ro eē lecticæ spōdas notius ē q̄ ut sit idicādū. Acute at̄ simul
& false Dolobella Cæsare lecticæ regis spōdam interiorē
uocat: ut hac metaphora significet eum perinde atq; spōdam
nūq̄ a lectica regia discedere cōsueſse. Sugillare nunc atq; con
tēnere præ te doctos ois ne desistas maledice Calfurni: qñ tā
turpissimis flagitiis & nobilissimos latinæ linguæ auctores in
gnasti: & miserandos pueros imbuiſti. Adoleſcētes nāq; pau
lo eruditiores te ab arte oratoria penitus ab horrētē esse cla
rissimog; q; auctog; sensa manifeste peruertere: uidētes parti
se ad alia studia: partim Ferrariā Bononiāq;. Vt uiros igno
facū diaq; præstātes ac recte pulcherrima quæq; linguæ latine
opa exponēres audiant: sunt pfecti. Quod. n. ingenui iuue
nes scholastici Germani & Vngari ac oēs fere trāsalpini: q̄ ma
xime p̄stārum linguæ latinæ auctog; cognitōe delectant: hāc
clarissimam oium academiā reliquerūt: tuis ineptiis tuisq;
insulsis lectiōibus acceptū est referēdum. Nam ut de aliis ta
ceā: cum nup̄ oēs clamarent: tris abſte una hora cum maximo
& academie dedecore & studiosog; iuuenū detrituēto impli
cari lectiōes: q̄libētissime luculētissimā artificiosissimāq; Ci
ceronis oratōem: in q̄ explicāda insulsissimus uidebaris: icho
atam reliq̄sti eiq; Statii Papinii syluas a Domitio Calderino
diligētissime enarratas anteposuiſti. Quo sane quid magis ab
eo: cui rhetorica profitēda usurpat: alienū est iudicādū? Ego
quidem nūq̄ potui adduci: ut nisi festis ac feriatis diebus poe
tam aliquē: quod grāmatici est proprium: enarrarem: cum p

fitendæ artis oratoris munus: mihi demandatum esse uide
rem: sed iam quartæ conclusio nis nostræ rationem assigne
mus.

Aceruus Chryſippi idocte nimium ad libros ipsius Chry
ſippi multitudinē ab iis refertur: qui sic ultimum Perſii car
men exposuerunt. Inuentus Chryſippe tui finitor acerui. Tu
quidem insulsissime Calfurnii in hoc quoq; exponendo uer
su ab errore discedere nesciuiſti. Quid. n. facias: cum per m
genii tarditatem nihil ip̄e noui excogitare ualeas: & alienis ue
stigijs tibi sit insistendū? Ego uero nūq̄ adduci potui: ut acer
uū Chryſippi ad libros Chryſippi ipsius multitudinē refe
rēdū putarē. Nihil. n. sic aut salis aut acuminis hēret hoc diz
ctū: sed iēptū prorsus eēt ab elegātiāq; satyri alienū. Cumulus
nāq; libros Chryſippi: q̄ ad septigēta & amplius uolumina a
Diogeue Laertio scripsisse tradit: inepte aceruus Chryſippi
diceret: cū libros ipsog; cōgerie dūtaxat nō a Chryſippo ui
deat cōfectus. Quare uel pignore deposito cōtenderim aliū
eē Chryſippi aceruū. Ac si Chryſippi qđ ipsius opera exta
rent: facile q̄snam sit huiusmodi aceruus colligereſ. Cū ue
ro nulla repiant: hoc argumēto nitor: ut aceruū Chryſippi ef
ſe existimē numeri denarii decies multiplicati: hoc est cente
narii summam: quod Perſius ipse hanc summam designare
uidetur. Auarū. n. inducit phō ad parandas diuitias Ironicos
hortātī r̄ndētē se triplicasse: q̄ druplicasse: decuplicasse rogā
tēq; Chryſippū ubi sistere ac quiescere debeat: cū ipsius acer
ui finitor inuentus: cupiditati modū imponere nesciat. Siqui
dem cum dicat iam decies redit i rugas: neq; ulterioris nume
ri faciat mentionem: aperte mihi significare uidetur dena
rii numeri decies iterati summam: Chryſippi aceruum esse.
Chryſippus nāq; centum talentorum summam: diuitiarum
parandarum cumulum constituisse uidetur: quam si quis
adeptus cupiditati modum non imposuisset: insatiabilis fo
ret iudicandus. Hunc ego esse Chryſippi aceruum tantisper
existimabo: dum aut ipse aut quis alius hac meliorem affe
rat expositionem. Quod enim quidam putant ad Soriten
argumentationem referendum mihi eatenus probatur: si

intelligunt chryfippum forite p additionem fuiſſe uſum i ea
cōſtituēda diuitiarū ſūma: q̄ unusq̄ſq; deberet eē cōtētus. Sed
de argumētatione auarus minime ſentire uidetur. putabā ue-
ro te arrogātiffime Calſurni: q̄ doctōrū principatum affectas
aliquid pulchri ſenſus nouarū; expoſitōis ſup hoc in diſputa-
tōem allaturū. Sed cū in tā honeſtiſſimū certamē descendere
auſus non fueris: docti iam oēs te uaniſſimū eſſe nebulonem
eaq; p̄fiteri: quā non aliis modo exponere neſcias; ueq; ne ipſe
q̄dem intelligas: aperte cognoscūt. Argumēto ſunt Perſii ſaty-
ræ: quāq; ne unum q̄dem obſcuriorē ſenſum recte expoſuiſti
Veḡ tuis ineptiis ita omnia confudiſti: ut auditōr nemo p̄-
ſus quā diceres. percipere poſſet. Quare deſināt maligni qui-
dam: ne aut ipſi ſoli imperiti uideant: aut quo tecum collati:
elegantes habeant: tantopere tibi fauere: teq; exponēdis poe-
tis maxime apptum eē: iactare: cū ne poeticōrū quidem ope-
ullam niſi uulgarē teneas cognitionē. Quod ſi ſatis ſupq; oſtē-
dimus in quales quantosq; errores inter p̄fitēdū labaris: nūc
unum ſaltem de q̄ plurimis eorū: quos priuatim miſerandos
pueros doces: aperiamus: ut hinc omnes intelligant te nō mi-
nus ſolutæ orationi q̄ carminibus exponēdis ineptum eſſe. Id
uero ex quintæ conſuſionis noſtræ edifertatione facile perci-
pietur.

Illud Valerii maximi caput peruerſe & legi & expōi a grā-
maticis q̄buſdā aſſerimus. Maiores ſtatas ſolēneſq; ceremoni-
as pōtificum ſentētia. bñ gerendarū regū auctoritate. Augurū
obſeruatōe Apollinis prædicatōe. Vatum libris: portētōrū de-
puliſis: heruſca diſciplina explicari uoluerūt. Hunc quoq; lo-
cū ut de aliis raceā: q̄ plures ſunt q̄ ut breuiter poſſint numer-
rari: tua igeni tarditate ita cōfudiſti: ut ueq; ſenſum miſeran-
di pueri: quos fruſtra eruditōdos corrogāſti: cū nihil p̄ficiant
nōdū p̄cipe potuerit. Tā ipſe. n. diſtixiſti ut quæ apte ſeparā-
da ſunt: cōiūxeris: & cōtra q̄ copulāda ſepararis. Primū nāq;
hæc tria inſulſe nimiū copulaſti. Apollinis prædicatōe ua-
tū. Hoc eſt: ſibyllarū appollinis. Deinde tria q̄ ſequūtur: non
miſus idocte cōiūcta fuere. Libris portētōrū depuliſis: ut libri
portētōrū hoc eſt magicæ artis: ut tu expoſuiſti. a romanis de-

puliſi intelligantur. Sic autem tria incifa ſenſu ipſo diuerſa: i
duo flagitioſe admodū redegiti: quorū primum ē. Apollin-
is prædicatōe. alterū uatū libris. tertium portētōrū depuliſis.
Nam romanorū ceremoniarū cum aliis: q̄ enumerat Valerius ex-
plicabant: tum apollinis prædicatōe: hoc eſt oraculis reſpōſi-
q; apollinis: tū uatū libris hoc eſt ſibyllinis: quorū curā q̄ndeciq;
uiri gerebant: tū portētōrū depuliſis: hoc eſt eorū quæ proten-
derent: depulſionibus. Si quādo. n. aut peſtis aut bellū aut fa-
mes portēdebat futura: q̄buſdā ceremoniis ac ſacrificiis ro-
mani ea auertere depellerereq; ſtudebant. Ac clamabis illud
depulſus participiū eſſe neceſſarioq; cum libris copulari. Sic
quidem tibi ita uidetur: qui & hebetiſſimo es ingenio & pe-
nitus iudicio cares. Sed ego uel grandi pignore depoſito con-
tenderim depulſis eo in loco nō eſſe participium: ſed nomē &
quidem ſubſtantiuū. Sic. n. depulſa declinatur ut repulſa: ut
cum dicitur. Ille in cōſulatus petitiōe tulit repulſam. At dices
mei p̄ceptores: ita ſemp expoſuerunt. Quasi uero deceat eū q̄
ſe mundi primum hoiem eſſe iactet: alienas expoſitōes ſeq̄ fa-
tuas præſertim: ac non mō ſenſa: ſed ipſum quoq; uerborū cō-
rexum puerentes. Cum igitur in iis tam pueriliter turpiterq;
labaris: quæ ad grāmaticam ſpectāt: in quibuſq; fruſtra atate
cōtriuuſti: quid in iis q̄ ad rhetoricam pertinet: ſacere. eſt iudi-
candus. Proſecto nihil te eſſe ineptius p̄fitēdæ rhetoricæ &
tui ipſi fautores prædicant. & nos cum ex multis aliis tū ex eo
manifeſte colligimus: quod ne tria quē uerba cōtinuare po-
tes: quin foediſſimos in barbariſmos ſolœciſmoſq; incurras.
Quid igitur quiſq; miretur: ſi nullis prouocationibus potui-
ſti impelli: ut in media Academia de rhetoricis ſaltem quæ-
ſtionibus diſputares: cū & oīum ſis iſantiſſimus & diſſerendi
rōnem penitus ignores. Quo nāq; pacto huius priæ q̄ſtionis.
Vt bene dicere an p̄ſuadere ſit rhetoriceſ finis: alterā partē
defendere potuiſſes: cū neq; argumētādi neq; obiectis rōdēdi
tibi facultas adſit. Quāq; n. cū Quintiliano ſentio: bñ dicere
finē eē rhetoriceſ: niſq; oībus q̄ a quibuſdā cōtradiciūtur: i iis an-
notatōibus rōdi: q̄s i deprauatōes illius opis ſcripſi: nō p̄ſuade-
re quoq; finē eē facile tibi ui argumētōrū extorſiſſe: ſapienterq;

tibi ipi repugnare cōegissem. Vex fuga tibi pulcherrimē cō-
sulisti. Noluiti. n. cōmittere: ut qcqd opinionis ac famæ ti-
bi falso Calpurnii dūtaxat nomine cōparasti: id unica de litte-
ris disputatione amitteres. Quid. n. fecisses: cum ad scdam d-
uentū fuisset quæstionē? Vtrū eadem quæstio prima semp ex
utraq; parte tractanda sit: cum neq; ipsam intelligas quæstio-
nem: & ubi tractetur ignores? Tæsi aut certum est eandem q-
stionem nō semp ab actore & reo primā esse tractandam: te ta-
men ita uersassem: ut sapius a te ipso fueris dissēsus. Fabiū
nāq; i. vii. de institutiōe oratoria libro: qstionē hāc. scite decidē-
tē adduxisse: eiusq; dcā abste nō p̄cipi facile declarasse. Fabi-
us. n. eandem quæstionem nō semper primam ex utraq; parte
esse tractandam: ea quoq; rōne: quam his explicat uerbis: ni-
titur pbare. Deniq; in accusatiōe inquit: ut uacuūq; se uterq; de-
fendat: priusq; aduersarium arguat: oīum rex: necesse est or-
dinē esse diuersum: Ego uero cōtēderim hac Fabii ratione: ni-
si corrigatur: minime id quod p̄positū ē comprobati. Nam
nihil impedit quo minus in causis ueneficii: cædis: repetūda-
rum: ambitus similiūq; eadē quæstio ab actōe prima reoq; sē-
p tractetur: minimeq; necesse est: omnium rex: ordinem eē di-
uersum. Quod si clamasses Fabii auctoritati credendum eē
tecum exemplis & Ciceronis & Fabii ipsius egissem: qbus lu-
ce clarius ostēdissem eandem quæstionem ab utraq; parte: sæ-
penumero primā fuisse tractatam. Quid tū blatterasses: Ad-
cōiicia credo: quoq; tibi maxima est copia: cōfugisses: Verū
ab ingeniosis doctisq; iuuenibus exhibitus explosusq; merito
fuiſſes. Ego uero ipsos aptissime docuissem uerissimam qdē
a Fabio adduci rōnem: sed uitio tui similitum deprauatā: mi-
hiq; primū: dū illud diuinum opus enarrarem: fuisse corre-
ctam. Eog. n. qui antea illud opus exposuerunt emendare ue-
conati sunt: ibi flagitiū eē: cū maximum insit: nemo animad-
uertit. Inesse aut mendam in Fabii contextu: satis ex iis q pau-
loante diximus: apparet. Copiosius uero id ostēdimus in his
annotatiōibus: quas in deprauatiōes illius operis breui. emitte-
mus. Sed quonā mō emēdari debet? Nēpe mutua ablatiuis:
q̄q; exēplaria oia: q̄ qdē ego uiderim: refragētur: ē ascriben-
dus: ut in mutua accusatiōe legatur. Nam in mutua accusatiōe

quæ αὐτῆ κατ' ἑὶ ὅρια græcē dī: necesse ē rex: oīum ordinē: &
diuersum: cū utriūq; eog: qui se iuicē eodē crimine accusant:
oporteat prius se purgare innocētēq; oñdere: q̄ aduersarium
criminetur. Sic igitur ē legendū: ut ego correxi: ne p̄stantissi-
mus rhetor pagē sibi cōstituisse uideat. Quod si tu uel hūc so-
lū Quintiliani locū emēdasses: tecū & natā & occasurā eloq̄n-
tiā ubiq; iactares. ego q̄ oētīngētas & amplius i Quintiliani ip-
sius oratoris institutiōibus dephēdi corruptiōes ac plærasq;
correxi: nihil istag; tragœdiag; moueo: minimeq; cū quo piā
de iis q̄ assero: in disputatiōem descēdere uereor. Sed tu meli-
us: qui p̄ ingenii tarditatē nihil iā aut disputādo aut audiēdo
percipere uales. Quid enim is a quoquam discat: qui ea quæ
ex arte rectissimeq; dicta sunt: rephēdat ac damnēt. Tu nāq;
cū in orōne: quā de Academie rectoris laudibus Kalēdis ma-
iis: te q̄ nunc artē oratoriam p̄fiteris: cū summo tuo dedeco-
re tacētē: habui: dignitatem quoq; corporis ipsius cōmēdasse
dixissemq; flauā Cæsariē maximam præse ferre animi lenita-
tē: nūq; destitisti blatterare: me potius rectorē ut mollē uitu-
perasse q̄ ut dignitate corporis præstātē laudasse: cum apud
græcos olim dictū illud uulgo fuerit iactatum. Nullus coma-
tus ē qui non. Quasi uero & tūc: cum illud fuit in usu adagiū
pauci admodum ex græcis non fuerint comati: & nūc fere om-
nes nō solum iuuenes: sed et senes: comati nō p̄deant: aut q̄q;
præter te: qui si qd unq; cogitas: turpia semp cogitas: ex uerbis
meis flagitii quicq; potuerit suspicari. Cæterū ut melius hoc
rectiusq; ab iis: q̄ p̄uerso non sunt iudicio intelligat: totus il-
le locus de mea orōne hic describatur. Cōplura inq; alia quæ
de rectoris nr̄i generositate dici possēt: nō solū mihi uideo p̄-
termittēda: sed excellētē quoq; ipsius corporis dignitatē: qua
maxime & principes & magistratus cōmēdāt: ne uos longiore
detineā orōne: cogor p̄terire. Quod qdē mihi eo mius mole-
stū ē: qd̄ p̄ uos metip̄si os illd̄ cōtēplari potestis: q̄ pbū: q̄ graz-
ue: q̄ modestū: q̄ sit gratiosū. Quātā flaua illa Cæsariēs præ-
se ferat animi lenitatē: mansuetudinem: trāquillitatē: q̄q; to-
tius corporis species ac forma tam eleganter compacta in per-
no digna esse uideatur Hæc autem eo libētius prætermittō:

quod prudentissimus rector talia & fortunæ & corporis bona semp: ut caduca atq; fragilia: prauifecit ac fere cōtempfit. Vnicūq; animū disciplinis ac omni uirtutū gñe in primis cēsu it excolēdū: & quæ sequunt. Potestne q; probus rectorq; iudicio p̄ditus aliud q̄ castū ac pudicū oīoq; honestum ex hac laudatōis meæ particula suspicari? Profecto nemo nisi turpissimus ac flagitiosissimus aliter atq; in bonā partē: quæ mihi dicta sunt: accipiet: cū præsertim lenitatem animi ac mansuetudinem flauis capillis significari auctor sit Galenus medicorū facundissimus. Quid? quod non tā flauam Cæsariem laudo q̄ eā animi tranquillitatis eē indicium affirmo? Ac si laudassem quidem: id me recte fecisse cum aliōz compluriū: tū Lycurgi seuerissimi lacedæmoniorū legum cōditoris auctoritate facile docerē. sic. n. ut i ipsius uita refert Plutarchus: dicere solitus erat. Coma pulchros: uenustiores. Deformes autē fortiores fieri adolescētes. Deniq; si tātū inest peccati i hac laudatōe: cur tūc in disputatōem nō descēdisti: cū aduersus ineptissimas tres calūnias tuas: tres itidē publicauī conclusiones? Eaz. n. priā hęc erat. Ex artis oratoriæ p̄ceptis Academiæ Rectora flaua Cæsariē fuit laudatus. Sed tūc urbis prætoribus te hoc prætextu excusaueris: quod cōtra meas cōclusiones argumētari non posses: qn cōtra Academiæ quoq; rectorē dices. Nunc sup iis in qbus nullū iest nomen rectoris: cur me cū disceptare de re rectas? Nimiq; quia uanissimus omniū impudētissimusq; nebulo existis: solū q; pueros stulticias tuas p̄docere pulchre putas. Cū uiris autē doctissimis forte cōuiciis: cōgredi ausus es nūq̄. Quod si in certamen descēdistes te ui rōnum coegissem: aut Vergiliū erroris dānare: aut q̄ ego de flaua rectoris nri Cæsariē dixissem: approbare. Id. n. tertia quæstio nostra petebat.

Vtq; ex artis oratoriæ præceptis ac Heroici carminis dignitate Aeneā quadraginta & amplius annos natum a decora Cæsariē poeta illis uersibus laudarit:

Restitit Aeneas claraq; in luce refulsit
Os humerosq; deo similis: nanq; ipsa decoram
Cæsariem nato genitrix lumēq; iuuentæ

Purpureum: & letos oculis afflarat honores: Quid nonc blaterabis hebetissime Calurni? Videsne aeneam a sapientissimo simul & eloquentissimo poeta nulla re alia magis q̄ decora Cæsariē apollini similem designari? Videsne te ut bubonē undiq; liqueis irretitum? Si enim affirmaris aeneam iam quædragenarium ex arte a decora Cæsariē fuisse laudatum: aperte profiteris rectorem quoq; nondum quinq; & uiginti annos natum a flaua coma recte meritoq; fuisse cōmendatum. Sin artem oratoriam principi poetarum uergilio putaris auferendam: facies tu q̄dem ex stulta opinione tua. Sed docti omnes in te lapides coniciendos censebūt. At clamabis ut quosdam tui similes: qbus nulla alia re magis places: q̄ quod & ineptus es & stolidus: dicere audio: Vergilio poetæ licuisse aeneam a decora cæsariē laudare: quo magis Didoni placeret. Me uero in cætu præsertim philosophorū & grauissimorum uiuorum non decuisse flauam Cæsariem noiare. Quasi uero aut aeneam Didoni aliter cōmendare nō potuerit poeta: aut ego in cōuentu Stoicorū cynicorumue phōrum oronem habuerim: ac nō potius in cætu peripateticorum eorūq; uirorū: q̄ una cum animi dotibus bona quoq; corporis ac fortunæ ad bene beateq; uiuēdum necessaria semper existimarūt? Quare ex peripateticorum snia ab illis tribus dūtaxat & laudari & uituperari unusquisq; potest. Contrariorum. n. eādē esse disciplinam nemo est in Academia præter te: qui ignoret. Quero igit abs te an ab omnium corporis partium deformitate quisq; uituperari possit? Si concedis: statim infero. Cur non & a pulchritudine laudari? Si inficiaris: iterum abs te quero: an recte. L. Pisonem eloquentiæ parens a seruili colore. a pilosis genis: a putridis dentibus: ab oculorum deniq; ac supercilioz totiusq; frontis & uultus turpitudine uituperari? Si fateris: iterum quero an fuerit comam prætermittitur: qui supercilioz meminerit: si quidem Piso fuisse comatus? Hoc tibi non uideri: ut comam fuerit prætermittitur: opinor uel inuitus respondebis. Ac ne tibi psuadeas me hęc finxisse: audi locum ex orone in Pisonem sumptum. Iamne sentis bellua: iamne sentis quæ sit hominum querela frontis tuæ? Nemo queritur Syrum ne

scio quem de grege nouiciorum factum esse consulem. Non
n. nos color iste seruilis; nō pilosagenæ; non dētes putidi de-
ceperunt; oculi supercilia; frons. Vultus deniq; totus; qui ser-
mo quidam tacitus mentis est hic in fraudem homines impu-
lit; hic eos quibus erat ignotus decepit. fefellit; iduxit; & quæ
sequuntur. Quid; nonne & priscis & nostris temporibus & a
pulchritudine & a deformitate quibusdam non hominibus
modo; Verum familiis quoq; cognomina indita fuerunt? Ac
ut de aliis taceam; Calfurnius ille qui primus Bestia fuit ap-
pellatus; illo certe cognomine dignatus est; quod ut tu; bestia
p̄ q̄ similis uidebatur. Cuius quidem nomen cum tibi impu-
dentissime arrogaris; cognomine quoq; tuis ferinis moribus
ab omniq; ciuilitate alienis ac trucissimo ori tuo maxime cō-
uenienti; dignissimus es iudicandus. Cum. n. ut imanis bellua
in omnes feraris; ne te pudeat posthac ab omnibus Calfurniū
bestiam nominari. Cum. n. omni gratia careas; nomen illud
ioānes; quo gratia dei apud nos significatur; tibi a parentibus
inditum; minime tuis moribus cōueniebat. Calfurnius uero
cum calefaciendis furnis; q̄ erudiendis pueris multo sis apti-
or; diuina quadam prouidentia appellari maluisti. Quāq; n.
Plutarchus in uita Numæ Pompilii refert ex quorūdam opi-
nione; quam certe non probat; Gentem Calfurniam a quodā
Calpo Numæ ipsius filio fuisse deductam; ego tamen contē-
derim Calfurnios ita a calefaciendis furnis fuisse nominatos
Ut Fabii a fabis. Cicerones a Cicere. Lentuli a lēte legumini-
bus optime colēdis fuere cognominati. Neq; n. est nomē græ-
cum truculente bestia; qui me nuper in barbarissimum icidit
se tuis miserandis pueris persuasisti; quod Calfurnium p. f.
litteram latinam citra oēm aspiratiōem scripsissem. Siue. n.
a calefaciēdis furnis; ut ego scētio; siue a Calpo; ut quidam pu-
tant; Calfurnius deducatur oīno p. f. litteram latinam; non
per ph. aspiratum; cum sit dictio latina scribi debet. At cla-
mabis Græci p. φ. Litteram aspiratam scribunt. Id q̄ dem ne
monegat. Sed in scribēdis nominibus nostris Græci nihil lit-
terarum a nobis mutuātur; suisq; dūtaxat semp utuntur. Suf-
fla nunc Calfurni bestia; puerisq; ac omnibus imperitis psua-

dere cura; te primum esse mundi hominem; quando ne in eo
q̄dem nomine scribendo proferēdoue; quo solo niteris; quo
q; tantopere gloriaris; barbarismi foeditatem uitare potueris
unq̄. Ego quidem cum primum te accepi spreto uero nomi-
ne Calfurnium malle nominari; putauī te aliquam paterni
artificii rationem habuisse. Cum enim pater tuus & Carbo-
nariam fecerit & furnorum ferri fundendi calefaciendorum
curam semper habuerit; credebam te ei; qui te genuit; aluit;
educauit; ac ut bonis artibus instituereris nullis parcens impen-
sis; suumq; sæpe numero uel necessariis defraudans genium;
omni diligentia curauit; aliquid gratiæ referre; memoriamq;
q; ipsius artificii ista nominis a calefaciendis furnis declinati
arrogatione æternitati comendare uoluisse. Sed cum Calfur-
nium per ph. aspiratum; ut Græcum nomen scribendum as-
feras; uideo te ut in reliquis. Sic in hoc quoq; in patrem maxi-
me impium semper fuisse. Is enim cum ardore tui uidendi;
quem senectuti baculum columenq; sibi præparatum esse pu-
tabat; Bononiam usq; ubi tunc quoq; diegebas pædagogus; ex
alpiibus Bergomarum pedes uisisset; ac q̄ sibi magistrum Zan-
ninum. Sic enim antea in patria uocabaris; indicaret; inuenire
neminem posset; tandem casu tibi obuiauit; ac cum dextram
iungeret dextræ; teq; & amplexari & osculari paterna cuperet
caritate; tanta impietate abste fuit repulsus; ut eum nolueris
agnoscere parētem; neq; ullis blanditiis ullisue precibus; aut
cuiusq; sacerdotis exhortationibus adduci potueris; ut in oc-
culto saltem cum ipso colloquereris. Omnē igitur spē; quā
in te infelix; pater collocarat abiiciens; domum tristis admo-
dum rediit. Vbi cum a Vicinia tota; quidnam ageret magister
Zaninus rogaretur; barbare quidem; sed tamen non inepte;
Nescio ego respondit quid agat. Sed iam nō Zaninus; sed scalf-
fornius nominat; & q̄dem me bene scalforniauit; hoc est ma-
gnopere decepit. Montani nāq; Bergomates Scalfornias dece-
ptiones atq; fallacias dicūt. Ita nō minus in p̄rem q̄ in patriā;
quā ipudētissime es aspnatus; igratū ipiūq; te præstitisti. Et
te phiæ moralis peritum cē mētiri nihil pudet cum qui parē-
tes patriamq; non agnoscunt; Ex snia & phōrum & iuricon-

sultorum inter ignominiosos infamesq; habeantur. At dices: nihil prohibet eū q̄ sit malus; philosophiæ moralistā eē peritum. Cur itaq; M. Tullium non defendis; a quo nos Panætii Stoici diuisionem minus bene fuisse repræhensam in primo de officiis sexta cōclusionē nostrā cōtendimus? Quid de te sentire debēt eruditi iuuenes cum Ciceronem ip̄m in libro de officiis præsertim extra oēm ingenii aliam positum; ab errore liberum præstare nescias? Ego nāq; hanc proposui cōclusionem non ut Ciceronem erroris arguerem; sed quo omnes itelligerēt: te ut a bonis moribus; sic a philosophiæ quoq; moralis studio prorsus alienum esse. Cæterā iam cōclusionem ipsam explicemus.

Triplicem capiendi consilii diuisionem a Panætio Stoico assignatam minus recte in primo de officiis a Cicerone repræhensam fuisse contendimus? Quid afferes pro Cicerone Calpurni Bestia? Ego nāq; Panætium minus bñ rephensum sicoñdo. In triplici capiendi cōsiliū deliberatione a Panætio assignata duo præmissa inq̄t Cicero; cū aliqd̄ in diuidēdo prætere maximum uitium habeatur. Nec. n. solum inquit Vtrum honestum an turpe sit; deliberari solet; sed etiam duobus propositis honestis. Vtrum honestius; Itēq; duobus propositis utilibus. Vtrum utilius. Ita quam ille triplicem putauit esse rationē; in quinque partes distribui debere reperitur. Ego contra non aliam q̄ triplicem capiendi consilii rationem potuisse a Panætio assignari contendo. Cum. n. Stoicæ sectæ addictus fuerit; comparatiuo gradu quem non admittit Stoicorū dogma; uti non debuit. Recte itaq; triplicem capiendi consilii deliberatiōem ex Stoicorum snia Panætius inuexit. Nam & honestūne factū sit an turpe dubitatur; & conducat id nec ne de quo deliberatur; & utrum sit præponendum; quando utile cum honesto pugnare uidetur. Minus recte igitur Cicero hoc loco Panætium repræhēdisse uidetur; Tu q̄ primum lumē Italiæ te eē iactas; qd̄ pro Cicerone dicas; nihil hēs. Ego sic eum defendo; ut asseram M. Tullium; quīs in opere de officiis Stoicos sequatur; eo tamen in loco; ut Academicum ab ipsorum Stoicorū dogmate; dissentire; sicq; Panætium nō iniuria

repræhendere; qui de officiis præcipiens maluerit Stoicæ sectæ dogmatis; q̄ cōmunis oibus fere hominibus consuetudinis rōnem hēre. Sed hæc tibi Bestia nō solum sunt ignota. Verum ne percipere qdem uales. Ad ultimā igitur cōclusionis ap̄ probationem reuertamur.

Illud Ennii dictum in primo de officiis p̄peram & legitur & exponitur; Salmacidas spolia sine sanguine & sudore. Tu qdem bestia nunq̄ diuinum illud Ciceronis de officiis opus legisti. Sed cū blatteres me hūc locum deprauasse; nō minore es i errore; quin potius maiore; q̄ ii q̄ hæcenus sic & legerūt & exposuerūt. Illi. n. facile meam p̄babūt correctionē; Tu siue ip̄eritia siue iuidia siue potus utroq; ab isto tāgrādi flagitio stare nō desistis. Nā & una dictio in duas diuidit; & quod est uerbum; id nomen esse putatur; & deniq; quod est p̄ imperatium modum cum quadam increpatione legēdum; id enūciatiue citra ullam obiurgationem effertur. Sic. n. fere exponitur ut Salmaci uocandi sit casus; das uerbum indicandi; & spolia casus accusādi. Ut intelligatur; o salmaci tu das & tradis spolia sine sanguine & sudore; hoc est; sine ulla cōtentione. Ista uero mihi nō expositio; sed deprauatio uidetur. Est enim hoc in ibelles dictum haud ei dissimile; quod nunc quoq; in probis usurpat. I. pugna cum mulierculis; cum uirisaūt necōtendas. Quare mihi sic uidetur legēdum; ut spolia imperandi sit uerbum nō casus accusandi; quem rō carminis. Est. n. heroicum; non admittit; & Salmacidas Grecus sit accusatiuus ut sic intelligatur. Molles atq; ibelles uirgines; q̄lis fuisse salmacis legitur expugna. Nam ut inq̄t Sex. Pompeius; q̄ festus a plerisq; imperite nominatur; cum Festus prænomen esse nusq̄ iueniatur. Salmacis nympha Cæli & extræ filia mollissima fertur fuisse causa fontis Halycarnasi aquæ appellandæ Salmacidis; quam q̄ bibisset uitio impudicitæ mollesceret ob eam rem; quod eius aditus angustatus parietibus occasionem largitur iuuenibus petulantibus puerorū & puellarūq; uiolādarum; quia nō patet effugium. Inde Ennius salmacidas spolia sine sanguine & sudore. Et nunc Calpurni Bestia persuadere pueris istu de me hūc quoq; locum corrupisse; cum & sensus i regritas & carminis qualitas spolia Verbum esse aperte decla

rent. Si. n. nomen esset: ultimam syllabam: quæ natura breuis
est: primam dactyli esse oporteret. Quare corruerim ego an
correxerim hunc locum uiderint docti uiri: quorum iudicium
ut plurimi facio: sic tuum tuumque similia nihil ipso pro
fusaque contemno. Quod si uel minimam tuorum puerilium
errorum particulam attingerem: & eruditos iuuenes optun
derem: & huic sermoni finis non inueniret. Quid. n. tu recte
exponas: qui per ingenii tarditatem non modo nihil ex te ipso
excogitare possis: sed ne aliorum quidem enarrationes percipias?
Num est miserandis pueris expectandum: ut historicum aliquem
recte sibi prælegas: cum Suetonium candidissimum lucidissi
mumque scriptorem tam flagitiose corrupisse depræhendaris?
Num Persium aut Horatium aut aliquem paulo tersiorem
poetam cum alienis demum expositionibus tibi sit insisten
dum? Num Ciceronis rhetoricos aut uide egregium opus: cum
natura ab artis oratoriae totiusque philosophiae cognitione peni
tus sis alienus: nihilque inter legendum: nisi uerborum quam uul
go dicitur constructionem & quidem confuse afferas. Hinc sit Ut
siue poetas: siue oratores: siue historicos explicare coneris: ni
hil tamen operis inuenire ualeas: quod diu auditoribus tuis
placere possit. Nam cum primum aliquem uel pulcherrimum
auctorem prælegere cepisti: ut eum deponas ac dimittas: alium
que incipias: tantisper efflagitare non desistunt: donec uoti com
potes efficiantur: non quod digna cognita opera non libenter au
diunt: sed quo te ad sensa præstantum auctorum exponenda per
inde atque asinum ad lyram natum deludant. Cui igitur miran
dum si toti Academiae ita es ingratus: ut doctissimus quisque
honoris Academiae ipsius publicaeque utilitatis amantissimus
a munere profitendi: cui es ineptissimus per uirili sua repellere
studuerit. Ac si recte & occulte: ut æquissimis Academiae le
gibus cauetur: suffragia in pyxides fuissent coniecta: ineptiis
tuis dignissimam nuper tulisses repulsam. Non solum. n. noue
& quinquaginta: quot sane pro te non tulisti: Sed oia fere suf
fragia precibus quorundam spretis: aduersus stoliditatem tuam
collata fuissent. Complures namque eruditi iuuenes: ne tua fla
gitia comprobare quorundam improbitate uiderentur suffra

gium ferre noluerunt. Quam ob rem si tibi recte consulere
scires: primo quoque tempore arti oratoriae profitendae renun
ciare: Ad aratoriamque maxime istis humeris: istis lateribus: isti
oris turpitudini: isti totius corporis uastitati conuenientem ci
tra moram te conferres: neque committeres ut inuitis: ac reclamantibus
ingeniosissimis quibusque iuuenibus clarissimam omnium
Academiae tuis ineptissimis simul ac flagitiosissimis lectionibus
dolueres atque infamares.

RAPHAEL REGIVS HIERONYMO DONATO
MARCOQ VE DANDVLO CLARISS. ARTIVM ET
IVRIS VTRIVSQ. VE DOCTORIBVS AC PAVLO
PISANO SAPIENTISSIMO ELOQ. VENTISSIMO
Q. VE SENATORI FELICITATEM.

e Tsi scio uos maioribus dstringi negociis: q̄ ut
commode nostras nugas aut legere aut audire
possitis; dialogum tamē mihi nuper cum quo-
dam Calfurnio Bestia de nōnullis Quintilia-
ni locis habitum; uobis describere decreui: si-
mul ut per q̄ acri iudicio uestro subiiciatur; simul ut uel hīc
aperte cognoscatis; quanto in errore quidam uersentur; q̄ sub
diticio Calfurnii noīe ducti istum numero doctoꝝ uiroꝝ
putant ascribendum. Adeo nāq; rudis; tam nullo ingenio; ita
distorto est iudicio; ut me sane q̄ p̄cēniteat grauioribus q̄bus
dam quæstionibus Hermolao Barbaro studioꝝ specimini di-
catis ipsum in certamen litterarium superiore ætate prouo-
casse. Tamen si. n. uidebam eum ineptum maximeq; insulsum
esse; eoq; tunc in disputationem descendere noluisse; minime
tamen adduci poteram; ut eorum; quæ ne mediocriter q̄dem
doctis ignota sunt; imperitum esse putarem; cum præsertim
se omnibus doctis anteponat. Nunc uero quid de isto sit sen-
tiendum ex hoc dialogo; si quando uobis ipsum p̄currere ua-
cabit; facile diiudicare poteritis. In quo q̄dem soloecismos ab
isto inter disputandum admissos; si minus mihi repræhen-
sos uideritis; nihil est; quod miremini. Bestiæ nāq; adeo rusti-
cus est sermo; ut nullam admittat correctionem.
Valere clarissima studioꝝ ornāmēta. Paduæ idibus martiis:
Mccccxxviii.

RAPHAELIS REGII IN NONNULLAS FATVA-
RVM CVIVSDAM CALFVRNII BESTIÆ EXPO-
SITIONVM CONCLVSIONES.

Ora in epistola Fabii ad Tryphonem pro fune duntaxat quo
naues terræ alligantur; accipienda est; non pro aura; ut qui-
dam putant.

Nudæ artes in prologo Fabii ipsius iperite ad dialecticā ma-
thematicasq; disciplinas a quibusdam referuntur.

Mud eiusdem Fabii in primo capite corrupte legitur. **Qua**
re præcipienda sunt optima; quæ si quis grauabitur non rati-
oni defuerit sed homini.

Sensus ille in eodem capite primo. **Dū tamen intelligatur id**
quod prius dixi; bonum esse. hoc remedium; stulte ab eo
fuit confusus; qui bonū cū remedio putauit copulandum

d

RAPHAELIS REGII DE Q. VATOR Q. VIN-
TILIANI LOCIS CVM Q. VODAM CALFVRNIO
BESTIA DIALOGVS RAPHAEL. CALFVRNIVS.
Raph.

Eri puerorum turba stipatus Calturnii citra
omnem professionis tuæ rationem: me apud
scholas grauissimis conuiciis es aggressus: qui-
bus idcirco nihil rñdi: quod ab istiusmodi iur-
gis doctos p̄bosq; uiros semper ab horrere ani-
maduerti. Nunc in corona p̄stantū ingenio do-
ctrinaq; iuuenum scholasticorum cum simus: cur calumniis
omissis: non conaris ea refellere: quibus nup̄r quosdam ex
erroribus in ipso statim Quintiliani principio tibi admissis:
palam repr̄hendi atq; improbauī? Cal. Quos errores di-
cis. Ego non committo errores: neq; sic dixi: ut tu rephendisti
Raphael. Et quoniam pacto igitur illud in epistola ad Tryz-
phonem Bibliopolam exposuisti? Sed si tantopere es flagitan-
tur: q̄ tu affirmas: permittamus uela uentis: & oram soluenti-
bus bñ p̄cemur. Quo inq; mō orā eē accipiēdā dixisti? Cal.
Ego dixi qd̄ ora si inueniatur pro fune: quo naues ad terram
ligantur: ut dicit Tortellius: sensui conueniebat. Sed qd̄ ego
nunquam legeram oram in ea significatione. Et quis Tortelli-
us alleget Liuiū in nono: tñ nō dicit cuius decadis: & ego nū-
q̄ potui inuenire. Raph. Ista sunt ex iis quædā: quæ mihi &
repphensa & magno doctissimi cuiusq; astipulatu ex Acade-
mia fuere explosa. Cum. n. ad dubites: utq; ora pro fune repe-
riatur: profitearisq; oram in ea significatione te nunq̄ aī aduer-
risse: Verissima ea esse colligunt: quæ ab eorū plerisq; qui illi
prælectōi interfuere notata: illico fuere diuulgata. Te in Tor-
telliū ut perperam uerbū illud exponentē: petulantissime fu-
isse inuectū. ac tandē asseruisse ita oram ibi p̄ aura eē accipi-
endam: ut plostr̄ p̄ plaustro dici consueuit: & fortasse auram
potius eē scribendū. Neq; n. fieri pōt: ut orā in ea signifiatio-
ne accipiēdā probaris: quæ tibi tum ambigua: tum ignota fo-
ret. Alioq; istud n̄ eēt auctoꝝ scripta explicare: s; auditoꝝ mē-
tes penitus iplicare. Quam uero scita sit ista expositio: nō ab

re fuerit diligētius p̄scrutari. Ac primum quo furore ductu
Tortellium rectissime oram p̄ fune: quo naues terræ alligā-
tur: exponētē: tam impudēter lacerasti? Cal. Videſ tibi
Tortellius in oibus benedixisse? Raph. Minime uero. Hō-
mo nanq; fuit. Neq; omnia possumus oēs. Sed de plerisq; bene
p̄cepit: & de hoc adeo recte: ut q̄ contra sentiat: prorsus & in-
genio & iudicio carere conuincatur. Neq; n. ora in ea epistola
aliter q̄ pro fune accipi pōt: neq; aliter q̄ oram legi. Cal.
Apud quem inuenisti oram pro fune? Raph. Cum apud
alios complures: tū in quarto Fabii ipsius uolumine: ubi de
narrationis breuitate præcipiens hoc subiicit exēplū. In por-
tum ueni. Nauim prospexi: quanti ueheret interrogauī: de p̄-
cio conueni: conscendi. Sublatæ sunt anchoræ. Soluimus orā:
puecti sumus. Cal. Et ego uidi illum locum Quintiliani.
Sed uellem ut adduceres alium auctorem. Raph. Si accura-
te illud Fabii exemplum legisse: nunq̄ te oram pro fune in-
uenisse pernegasses: cum sole clarius constet oram eo in loco
nulla in alia significatione q̄ pro fune accipi posse. Neq; n. ad
aliud uerbum q̄ ad illud soluimus potest referri. Quare sa-
neq̄ miror: cur aliū exposcas auctore. Ut. n. nulla certior Ari-
stotelis interpretatio ex peripateticorū sentētia q̄ quæ ex ipsius
Aristotelis sumitur uerbis: eē habēda: Sic Quintiliani sensa ip-
sius uerbis comprobata: alterius testimonio auctoritate ue-
digere minime uidentur. Neq; n. uel te iudice ibi orā pro au-
ra accipere possumus. Soluimus oram: cum necessario ad uer-
bum illud soluimus referatur: nisi forte putas Fabiū ita i utri-
bus auras inclusas habuisse. ut æolus uētos Vlyssi olim tradi-
disse narratur. Cal. Ego scio quod non inuenitur ora pro
fune: & ideo non potes probare testimonio alicuius alteri-
us. Rapha. Ego quidem sæpius me legisse memini. sed
auctorum dicta nunc mihi non occurrunt. Neq; enim hodie
quenquam auctorem euolui: ut id inuenirem: quod mihi mi-
nime est controuersum: cum præsertim te in disputationem
descēsurum nescirem: nec tamen si scissem in eo inuestigan-
do tempus conterere libuisset: cum cui Fabii auctoritas faz-
tis non est: is mihi fatuus esse uideatur: Cæterum tibi mos
d 2

geratur. Ecce hoc. r. Liuii mihi dictum occurrit. In ipsis quo
q; trepidatum est nauibus; dum ne hostes cum suis simul ir-
rumperent; trahunt scalas, oras & anchoras ne in moliendo mo-
ra esset; praecident. Videsne oras hoc loco duntaxat pro ru-
detibus esse accipiendas? Cal. Et ego scio q; istud dictum ad-
ducitur a Tortellio; sed fortasse fictum est; quia dicit q; istud
scribitur a Liuiio in nono libro; & n̄ dicit cuius decadis. Ra.
Recte me tuarū ineptiarum admones; quarum ferme iam erā
oblitus. Quis crederet Calpurnium; qui se primum Italiae lu-
men primumq; mundi hominem eē iactat. Cal. Et sū for-
tasse. Raph. Scio summopereq; laetor mihi rem esse cum
tanto uiro. Sed quis crederet te ea ignorare; quae ne mediocri-
ter quidem doctis sunt ignota? Quis. n. uel triuialis magister
ignorat Liuium centum & quadraginta libris ita in quatuor-
decim decadis distinxisse; ut librorum ipsorum ordo mini-
me fuerit perturbatus? Nūquam ne animaduertisti. T. Liui-
um modo in. xi. nōnunquam in. xxv. interdum in. xxxv. & de
inceps citra omnem decadis mentionem; cum ab aliis gram-
maticis; tum a Prisciano allegari? Quare desine Tortellium
conuictis insectari scite atq; eleganter Liuii uerba afferentem;
ac potius incipe contemplari; ut satyri uerbis utar. Quam sit
tibi curta supellex. Sic nāq; facile perspicies; an sis unicuique Ita-
liae lumen Cal. Ego de istis minimis parē curo; dum modo
intelligam maiora puncta totius linguae latinae; quae tu igno-
ras penitus. Raph. Ingenuae fateor multa eē apud scriptores
& graecos & latinos quae mihi minus percipiuntur. Sed ubi haec
minia desunt; maiora illa; q; tibi cognita eē iactas; n̄ tēmeū locū
inuenire solent. Ceterum; ad oram sermonem referamus.

Cal. Nondum sciuisti mihi adducere alium auctorem q̄
Quintilianum; qui orā posuerit pro fune. Raph. Si mihi
omnium quaecūq; legi; memoria esset; facile te q̄ plurimorū
auctorum scriptis obruerem. Sed cum ne sperandum quidē
hoc sit cuiquam; ut memoria lectorum auditorūq; omnium
tenaci sit praeditus; sanequam miror; cur tantopere id a me ef-
flagites; cum praesertim; si Liuii decadis diligenter euolueris
facile sis deprehensurus te petulanter nimium in Tortellium

fuisse iunctum. Sed detur tibi id quod aperte falsum est; orā
pro fune alibi non inueniri. Ego tamen uel grandi pignore de-
posito contenderim oram in Fabii epistola ad Triphonē nul-
la in alia significatione esse accipiendam. Cal. Et ego dixi
quod erat bonus sensus; si ora pro fune reperiatur. Ra.
Ego uero uel decem aureis numis depositis assero etiā si alibi
non reperiatur; minime in alia significatione q̄ pro fune in ea
epistola oram accipi posse; neq; ipsum nisi pertinax esse malue-
ris q̄ ratio parere; uel argumentorū fateri compellam. Cal.
Nūq; id facies. Ra. Si mihi recte respondere te non pigue-
rit; Ego id statim effectum dabo. Sentisne Fabium in primis;
ita & tersum esse & elegantem; ut nihil in eius scriptis minus
bene ornate uel positum deprehendatur. Cal. Sentio & ita eē
Raph. At duo uerba idem significatia in continentibus senti-
bus usurpare; longe a Fabii candore ornatuq; uidetur esse ali-
enum. Sic. n. inquit Fabius. Sed si tantopere efflagitantur; q̄ tu
affirmas; permittamus uela uentis; & oram soluētibus bene pre-
cem? Ora igitur si non pro fune; ut ego assero; pro aura certe;
ut tu putas; accipietur. Aura uero eadem cum uento esse iudi-
catur; tamen si aura lenior. Ventus dicatur esse uehementior.
Deinde si oram pro fune non acceperimus ad quodnam uer-
bum putas referendam? Cal. Ego dixi quod si pro fune
inueniatur; debebat construi cum participio soluētibus. Si p̄
aura ponatur; cum uerbo bene precemur. Raph. Si ap-
p̄tissime demonstrauero Fabium altere linguae latinae lumē; si foer-
dissimū cōtici solocismū; si orā p̄ aura accipiāus; sciesne orā
p̄ aura ibi fuisse positā? Cal. Nunq; id ostendes. Ra. Tibi
quidem qui ingenii; tarditate nihil percipere uales; fortasse nū-
q; His uero scholasticis iuuenibus & ingenio & doctrina pol-
lentibus id euestigio demonstrabo. Nam si ora non pro fune
accipitur; sed pro aura; p̄cul dubio ad illud uerbum precemur
referatur oportet. At praecor uerbum cum aduerbiis illis be-
ne male uel copulatum solo contentum; est dandi casu; nec un-
quam accusatiuum admittit; ut cum dicitur. Amicis bene; ini-
micis male precandum est. Cal. Istud manifeste falsum

ē: quia precor semper cum accusatiuo conſtruitur: quod etiam pueri ſciunt. **Raph.** Tuos quidem pueros uerū ſimile eſt ignorare id quod tibi quoque eſt ignotum. Sed precor uerbum: ut ſine illis bene maleue aduerbiis accusatiuo iūgi omnes facile ſciunt: ita cum illis copulatum accuſandi caſum reſugere: cum hactenus nunq̄ aduerteris: pueros tuos docere minime potuiſti. **Cal.** Ego nō ſoleo docere meos diſcipulos falſam grāmaticam. **Ra.** Et cur alicuius auctoritate rōneue aliqua id nō oſtendis eſſe falſum: quod ego ita ueḡ eē contēdo: Vt qui cōtra ſentiat: nihil ſciat? **Cal.** Auctoritates nunc non ueniunt in mētē: cras mille adducā. **Ra.** Etiam ſi totā peruigilaueris noctem: nullum tamē ex latinis comperies auctoribus: qui ab iſto errore ſtare uideatur. Neq; n. citra rōnem eſt uſurpatum: ut uerbo precor cum illis aduerbiis iuncto: accuſandi caſus non adiiciatur: cum aduerbia ipſa caſuum uice fungantur. Perinde nāq; dicimus. Indoctis pertinacibus male precemur: ac ſi malam fortunam illis precari diceremur. Quapropter ne Fabius in tantum ſolœcifmum incidiſſe. coarguatur: orā non pro aura: ut tu expoſuiſti ſed pro fune duntaxat: quo naues terræ alligantur: accipiendam eſſe nemini eſt dubitandum. **Cal.** Ego pbabo cras multis auctoritatibus: quod precor ſemp̄ cōſtruitur cum accuſatiuo: & ſic oſtendam te bonaḡe literaḡe eſſe ignaḡe. **Raph.** Eo pacto paria fecerimus. Hodie nāq; non a rhetorica modo mea potiſſimum opera uiſus es alienus: ueḡ ipſa quoq; grāmatices rudimenta ignorare. Sed quanam ratione tutaris id quod ſecūdo loco reprehēdi nudas artes a Fabio accipi **Dialecticam. Geometriam: Arithmeticam: Muſicam: Astrologiam.** Tameſi. n. quibusdam placet iſta expoſitio: mihi tamen nunq̄ potuit probari: ut quæ Fabii ſentētiae apertiffime aduerſari uideatur. **Cal.** Ego non dixi ſic. ſed aliter expoſui. **Raph.** Nihil facilius q̄ ad inficiale cōfugere ſtatim: cum præſertim ex multorum ſermone acceperis q̄ maxime a Fabio iſtituto alienum iſtiusmodi ſenſum: in philozophoz auditorio mihi nup̄ aptiffime fuiſſe demonſtratū.

Sed uide ne turpius ſit impudētiffime id negare: quod multis audiētibus aſſeruisti: q̄ ingenue profiteri te humana fragilitate lapſum eſſe. **Cal.** Ego ſcio me non eſſe lapſum. **Raph.** Quonam igitur pacto expoſuiſti? **Cal.** Ego dixi quod nudas artes poſuit **Quintilianus** pro libris: in quibus omnia præcepta alicuius artis non traduntur. **Raph.** Tu quidem enarrationem meam reſerre uelles. Sed cū eam nō dum plene p̄cipe potueris: facile apparet te illius auctorē nō fuiſſe: ſicq; ut q̄ te audierūt: teſtatur: expoſuiſſe. Cū uero id iſficieris: ad tertiu ſi placet erratū trāſeamus. **Cal.** Tu temp̄ dicis me erraſſe. Ego nō erro. Tu eſ ille q̄ erras. **Ra.** Nō iſficias eo me quoq; iterdū labi. Sed i defēdēdis erroribus pertinax eē haud qua q̄ cōſueui. Quare ſi tibi minus recte aut dicere aut dixiſſe uideor: me corrigas uelim. **Cal.** Tu dixiſti: ut mihi fuit relatū: cū me carpebas: in prima **Quintiliani** epiſtola: cū neq; prima ſit neq; ſcda. **Ra.** Me qdē in ipſa ſtatim **Quintiliani** ad **Tryphonē** epiſtola te i maximū icidiſſe erro rē p̄dicat ſe recordor. In priā uero dixiſſe nō memini. Quod tñ ſi dixi nō animi ſed linguæ dū taxat error fuit. Tu ſi alia n̄ hēs: q̄ rēp̄ hēdas: ad tertiu locū: i quo mihi grauiter admodū erraſſe uideris reuertamur. **Cal.** Quis ē iſte locus? **Ra.** Ille uero ē i priō capite: ubi: ſic **Fabius** ait. Quare præcipiēda ſunt optima: q̄ ſiquis grauabitur: nō rationi defuerit: ſed hoz mini. Quo modo legiſti defuerint numero plurali: an defuerit ſingulari? **Cal.** Anteq̄ tibi reſpondeam: uolo uidere quo modo præcedentia intelligis. Quæ ſiquis grauabitur. Quæ cuius caſus? **Ra.** Tu quidem diſputandi legē peruertis. Cum. n. tuas expoſitiōes impugnem: tuum eſt nō rogare. ſed reſpōdere. Quare pueriles iſtas mitte interrogatōes: mihiq; ut moris ē: r̄nde. **Cal.** Tu ignoras iſtud & iō nō uis r̄ndere. **R.** Hoc tibi qd̄ difficile maxieq; r̄cōditū uſ. Mihi uero adeo uulgarū puerileq; ut ne dubitare qdē de eo quenq̄ exiſtimē. Quis. n. ē uel rudiū puerorū: q̄ nō uideat eo in loco: quæ relatiuū accuſandi eſſe caſum? **Cal.** Quidam mihi retulit quod tu dixeras eſſe nominatiuū caſum. **Raph.** Mētus eſt ille quiſquis fuit: quo te: qui me litteras ignorare

semper calumniaris; falso gaudio afficeret atque irrideret?
Sed quo tandem pacto illud legisti defuerit an defuerint?
Cal. Ego cum domio Omnibono præceptore meo lego defu-
erit numero singulari; & ita esse legendum præcipienda futu-
ri temporis manifeste docet. Raph. Quintilianæ ua-
gæ moderator summe iuuentæ. Gloria Romana Quintilia-
ne togæ. In cuius manus peruenisti exponendus? Tu qui rhe-
toricam in Academia profiteris; præcipienda eo in loco futu-
ri temporis esse participium asserere non erubescis? Cum pu-
eri nomina a participiis discernere nesciunt; grauitè a triu-
libus magistris uapulare solent. Te puerorum magistrum ista
ignorantem non iudicabimus flagris subiiciendum? Cal.
Tu potius quam ego uerberandus esses; cum grauibitur quod
est futuri temporis; manifeste ostendat; quod præcipienda è
participium futuri temporis. Raph. O medici me-
diam pertundite uenam. Vide quo te istud tuum deducat ar-
gumentum. Multi grauibuntur præcepta a Quintiliano tra-
dita; eritne hac in oratione tradita futuri temporis partici-
pium; ut grauibuntur uerbum? Cal. Ego dico quod est fu-
turi temporis; quia nulla præcepta adhuc tradita sunt a Qui-
tiliano. Raph. Si quicquam eorum quæ a Fabio tra-
duntur; perciperes; nunq̄ ista ab oī ueirtate aliena; in corona
præsertim tot poctissimorum iuuenum tam temere iactares.
Qui enim fieri potest; ut nulla Fabius ad eum usque locum
tradiderit præcepta; qui iam a capitis initio parentibus præce-
perit; ut de filiis natis statim quam optimam spem concipiât;
eisque nutrices in primis & bonis moribus præditas & recte lo-
quêtes adhibeant; deinde pedagogos; qui aut sint docti; aut
se non esse doctos sciant. Tum ut pueri iter quos educabitur
futurus orator; & probi sint; & bene loquantur. Videturne ti-
bi hæc præcepta non esse. Cal. Sunt bñ. Sed parua & leuia.
R. Ego difficillima factu ea eē cōtēderim; sed lōgiore sermo-
ne opus eēt. Quare ad rōbum redeamus. Velim mihi cām af-
signares; cur defuerit unitatis numero putes legēdū eē. Cal.
Nolo te istud hodie docere; quia tu nō intelligis hūc locum;

& uis corrumpere. R. Vt nostrum corrumpat hūc lo-
cum doctorum sit iudicium. Ego quidem meæ correctionis
rōnem ita firmaui; ut doctis omnibus; qui eam acceperunt; ue-
rissima uideatur. Sed posteaq̄ ista tua persuasione falsa frui;
q̄ discere mauis; fœdissima quatuor ea flagitia; quæ mihi in
philosophorum auditorio repræhēsa fuere; benignæ tibi cō-
donentur; ad ea; quæ nondum in disputationem fuere addu-
cta; transeāus simul ut ueritas elucescat; simul ut errores dis-
seminati ex Academia explodantur. Scito enim te hæcenus
cum nondum sex octo uel sūmum Fabii paginas prælegeris q̄
draginta & amplius loca tum corrupte legisse; tum peruerse
exposuisse. Cal. Ego omnia bene exposui. Dic unum ex is
quæ male uel legi uel exposui. R. Negabisne te per-
uerse illud saltem exposuisse quod ego ultimo loco notauī.
Dum tamen intelligatur id quod prius dixi bonum esse; hoc
remedium. Cum bonum remedium ita confuderis; ut ad bo-
nas nutrices doctosq; pedagogos asserueris esse referendum?
Cal. Nescio quid dicas. Ego bene legi. R. Quā
bene exposueris facile diiudicabunt; ii præstantes medici;
quibus nō est ignotum; remedia non sanis; sed ægrotis dunta-
xat adhiberi solere. Nutricibus certe male loquentibus; pæda-
gogisq; imperitis remedia forent adbibenda; id quod elegan-
ter a Fabio præcipi uidebit; quicumq; ita distinxerit; ut bonū
ad nutrices recte loquentes doctosq; pedagogos; remedium
uero ad eum; qui alumno adesse præcipitur assiduus; referat-
ur. Quod quidem si quo ingenio esses; facile ex illorum pro-
nominum id & hoc eleganti usu percipere potuisti. Ut enim
id pronomen longinquiori; ita hoc propinquiori respondere
solet. Cal. Ego scio ista melius q̄ tu. Dic unum aliud ex
his; quæ male exposui. Raph. Quam libentissime ue-
ro. Quonam modo illud legisti in capite eo; in quo Fabius
de litteris uerba facit? An cuiuslibet artis est; diiudicare litte-
rarum sonos. Cal. Vellem prius; quod tu mihi exponer-
es quædam ianteriora. Raph. Te non decet tergiuersari;
cum præsertim uideas omnes hos scholasticos iuuenes tuam

impudentiam demirantes: qui cum mihi respondere debeas: ad interrogationem conuertaris. Quare si mei non uis: horū saltem habeas rationem: qui omnes abste efflagitant: Vt quo pacto id legeris: tandem in medium proferas. Cal. Nemo est in Italia qui istud sciat. Raph. Maximo quidem omnium risu istud fuit idcirco exceptum: quod penitus nō est falsum: cum te id saltem ignorare imprudens aperte fatearis. Quare fac instructior cras in disputationem reuertaris. Postridie cum multo plures q̄ pridie confluxissent & scholastici iuuenes & doctores: angustissimeq; sederemus. Ecquid inq; Calurni non stas promissis? Cur me penitus litterarum ignarum esse non ostendis? Inuenistine precor cum bene maleue aduerbis iunctum etiam accusatiuo copulari? Cal. De isto dicemus alio tēpore. Tu heri dixisti quod illud Quintiliani in epistola ad Tryphonem non potest aliter legi: q̄ oram pro fune: quo naues ad terram ligantur. Si ostendero tibi quod ēt aliter legi potest: quid dices? R. Si ualida id mōstraueris ratione: doctum ingeniosumq;. Sin minus: te iustum imperitumq; diiudicabo. Cal. Ego uolo te docere unum: quod nūquam fortasse uidisti. Raph. Grati uiri officio fungeris: cum ego quoq; te iam multa docuerim. Sed qd̄ nam istud est: quod tam acute excogitasti? Cal. Ego dico qd̄ potest legi oriam. Erat. n. oria genus nauigii apd̄ antiquos: quod tu ignorabas: ut A. Gellius ait. Sic nanq; intelligemus: Soluentibus oriam: id est nauem: ut ouidius dixit Soluerat oebalio classem de littore pastor. Raph. Nouicios & quidem foedissimos isto tuo nauigio errores inuehis Calurni: non quod oria apud ueteres genus nauigii non fuerit. Sed quia Fabii tempore in usu esse desierit. Fabius uero ipse in epistola praesertim tam familiari uerbum iam cum re ipsa exoletum nequaquam affectasset. Vt enim prisca uerba iterdum orationem pulcherrime cōmendant: sic ab epistolari stilo maxime sunt aliena. Cal. Quo modo scis oriam in usu non fuisse tempore Quintiliani? Raph. Ex ipsius Gellii uerbis hoc aperte colligitur: qui oriam apud priscos genus na-

uigii fuisse priscorum poetarum testimonio solum ostendit. Sed fuerit Fabii tempore oria in usu. Apud quem unq̄ oratorum soluere nauem in ista significatione inuenisti? Quod. n. Statii carmine niteris: nihil est. Nam ex Fabii sententia sermo nis auctoritas a poetis: Vt qui metri necessitati alligantur: nō est petenda. Cal. In qua significatione dicis soluere nauē non inueniri? Raph. Nempe in ea quam & tu accipis & illud Papinianum continet carmen. Neq; n. studiosissimi: iuuenes Soluere nauem apud Solutam oronem scribentes id significat: quod iste somniat: Sed dissoluere: ac in ligna tabulas & clauos ex quibus constat resolueri: nec unq̄ in alia apud oratores inuenitur significatione. Quam ob rem ista tua oria in qua fabricanda & oleum & operam & totam noctem frustra consumpsisti: ut reconditi aliquid in medium adduxisse uidereris: cum iam pridem soluta carieq; confecta ex usu abiecta: longe est ab elegantia Fabii candoreq; aliena. Oram itaq; profunde quo naues terrae alligantur in epistola ad Tryphonē: quod & sensui & metaphorae qua utitur Fabius: maxime congruit: & a doctissimo quoq; probatur: legendum esse nemi dubium esse debet. Cal. Ego non dixi quod oria debet legi: sed quod potest. Raph. Ego uero non solum nō debere: sed ne legi quidem oriam posse: perspicue monstraui. Quare si libet ad alia transeamus nisi fortasse uis id ostendere: quod heri es pollicitus: Verbum illud precor cum bene maleue aduerbis iunctum accusatiuo quoq; copulari: nō modo datiuo. Cal. Adhuc non potui inuenire. Raph. Facile hoc mihi creditur. Tota nāq; nocte in fabricanda oria fuisti occupatus. Sed cum tu ad excusandum errorem in ipso statim initio cōmissum redieris: non ab re erit: si ego quoq; de nudis artibus iterum aliquid fuero locutus: quo oēs itelligant: te eum quoq; locum & puerse exposuisse: & uulgatam mihi enarrationem nondum percipere potuisse. Cal. Ego de tua expositione nihil scio. Nudas autem artes dixi potui pro libris in quibus omnia praeccepta pertinentia ad ar-

tem oratoriam non traduntur. Raph. Si tua est hæc
expositio; a pud quem auctorem artes per eiusmodi libris usur
pari inuenisti. Cal. Notum est hoc per se; & non in
diger testimonio alicuius. Raph. Heri uel conuiciis
a me efflagitabas alium auctorem quam Fabium; qui ora profu
ne usus esset. Nunc te nihil pudet negare id testimonio cuius
quod indigere; quod & rarum est; & in alia frequentius accipitur
significatione. Ars namque proprie est collectio præceptorum ad
aliquem finem uitæ utilem tendentium; ac frequentissime quod
dem in hac usurpatur significatione. Quare si ita primum
exposuisti; neque ad dialecticam mathematicasque disciplinas;
ut omnes qui illi prælectioni interfuere testantur; dixisti refe
rendum; ne te pigeat; cuius auctoritate natus ita exposueris;
confiteri. Cal. Ego ex me dixi; quauis non habeam aliquem
auctorem. Raph. Tu quidem me habes auctorem;
sed quia omnium es ingratißimum; per quem proficias; fate
ri non uis. Cum enim eum locum enarrarem Seruii; gramma
tici auctoritate natus artes pro libellis breuiter de aliqua arte
conscriptis accipiendas dixi. Sed cur nudæ a Fabio dicuntur
artes? Cal. Quia omnia præcepta non complectuntur
Raph. Vel ex ista colligi potest expositio falsa & inep
ta; te ita ut reprehendi; Exposuisse. Neque enim idcirco libelli
de arte oratoria compositi; artes nudæ appellantur; quod in
eis omnia quæcunque ad artem spectant; non præcipiuntur; ni
si forsitan putas Ciceronis rhetoricos in quibus de sola inuen
tione præcepta traduntur; in numero nudarum artium esse
collocandos. Sed nudæ artes ideo dicuntur; quod in eis nudæ
præcepta citra ullum fere orationis ornatum traduntur. Qua
re ad alia; siquid tu percipere potes; hoc quoque ex me disce; ac
tuos discipulos pristinam de docere cura expositionem.
Cal. Ego nihil a te disco. Tu multa a me didicisti. Raph.
Nisi multo antequam tu in hac celeberrima Academia & Fa
bii institutiones & pulcherrima quæque latinæ linguæ opera per
fessus esse atque enarrassem; id uerisimile cuique uideri posset.
Cum uero quæ perfitere me exceptæ fuerunt expositiones; omni cõ

rentione habere curaueris; si quid Fabii acuminum recte ex
ponis id mihi acceptum totum est referendum. Quæ uero per
uerse & legis & exponis; tum ingenii tarditati; tum fallaci do
ctrinæ persuasioni; quam tibi iduisti; proculdubio sunt ascri
benda. Sed his omissis uelim mihi totum illum Fabii sensum
aut plegas; aut istud Quintiliani opus mihi accommodes.
Nam plerumque nudæ illæ artes. Quid sequitur? Reliqua. n. mihi
non occurrunt. Tu plege si placet. Cal. Ego legam. Sed non uo
lo ut uideas meum librum. Nam plerumque nudæ illæ artes ni
mia subtilitatis affectione frangunt atque concidunt quicquid est in
oratione generosius. R. Quomodo? Relege si libet. Nimia subri
litas; quod subiicit? Cal. Nimia subtilitatis affectio. R. Le
gistine affectio? Cal. Legi & sic exposui. R. Nunc te habeo
irretitum; ut nisi cum maximo dedecore tuo non possis diffiteri
te in hoc quoque librariorū deprauationes secutum fuisse. Vege
adduci non poteram; ut crederem te adeo rudem esse; ut ea igno
res; quæ pueris quoque minime sunt ignota. Cal. Ego iteque fa
teor quod ita legi. Vis tu fortasse dicere quod affectio non est
uocabulum latinum. R. Minime uero. Sed uel decem aureis
nummis depositis contendo nullo modo affectione hoc loco esse
legendum. Neque enim aut sensus aut latinæ elegantiae ratio pa
titur; ut affectione legatur. Ut enim animi corporisue affec
tionem eleganter dicimus; ita subtilitatis affectionem latino
rum nemo unquam scripsit. Quare non affectione sed affectatio
ne doctissimus quisque semper censuit esse legendum. Cal. Qua
re quemadmodum dicimus afficior tibi; dicere non possumus affe
ctionem subtilitatis. R. Afficior tibi; pro eo quod est magno tibi
amore deuincior latine dici sentis; istud uero est non. Quin
tilianum; sed latinam linguam corrumpere atque inquare. Tu istas
stulticias pueros multis precibus corrogatos doces; Triuiali
um profecto magistrorum discipuli afficior tibi in ea; quam
dixi; significationem nequamquam latine dici non ignorat. Tu quod te pri
mum hominem mundi esse iactas; posteaquam coepisti rhetoricam
legere; grammaticæ es oblitus. Afficior bone uir passiuum est uer
bum; quod quidem ita demum cum datiuo copulatur; si &
pro ablatiuo ponatur & a septimo casu excipiatur; ut cum omnes

docti prædicant. Academiam tibi maximo dedecore affici.
Quãq̃ aut latine afficior tibi diceretur: minime tamen subti-
litaris affectione recte legeretur. Cum. n. subtilitas affectio-
nem non habeat; subtilitatis affectio dici nõ p̃õr. Nam affec-
tio ut plerisq; in locis & in rhetoricis & in Thusculanis quæ-
stionibus Cicero testatur: ẽ corporis animive aliqua de cã cõ-
mutatio. Quare nõ affectione: quod tum a Fabii sensu tum a
latinitate ẽ alienum: sed affectatione quo uerbo & sensus p̃fi-
citur: & Fabius frequẽtissime utitur: procul dubio legẽdum
uidetur. Cal. ego nõ dixi: qđ solum affectione esset legẽdũ.
R. Tantane es impudentia: ut id negare audeas: quod nup̃ es
confessus? Perhibete quãso testimonium ueritati doctissimi
iuuenes tuq; in primis Magnifice rector. Cal. Ego dixi quod
utroq; modo legi p̃õr. R. Minime uero. Vna. n. dũtaxat ẽ ue-
ritas. Neq; fieri p̃õr: ut Fabius utroq; scripserit modo: cũ præ-
sertim affectio longe ab affectatione aliud sit: Id quod ex eo-
rum uerborum: unde hæc nomina declinãtur: significatione
facile p̃cipi potest. Et afficere qđem quid signicet: notius est
q̃ ut nunc sic declarãdum. Affectare uero signicationem mi-
hi ignorare uideris: cũ p̃ affectatione poni affectionem posse
profitearis. Cal. Ego melius scio q̃ tu qđ sit affectare. Nam
ut ait Festus Pompeius. Affectare est aĩum inclinatum habe-
re. R. Istam nõ credo Sex. Pompeii eẽ descriptionẽ: ut quæ
huius uerbi uim plene non Exponat. Est. n. proprie affectare
aliquid conari: quod efficere non possis repugnante natura:
Quod fere turpe est: ut alibi Fabius. Nihil odiosius affecta-
tione. Cal. Hodie legi Festum Pompeium: qui sic exponit
ut dixi. R. Afferatur Sex. Pompeius. Nihil tuæ memoriæ
credo. Cal. Sratim tibi ostẽdam te nescire qđ dicas. Da mi-
hi Festum Pompeium. Affectare est animum iclinatum ha-
bere. Sic dicit Festus Pompeius: quod tu negabas. Nonne ego
semp̃ dixi: quod tu nescis litteras. Nũc es cõclusus. R. Quid
cumultuaris bone uir? Nihil ẽ quod læticia efferaris. Et si. n.

Pompeii sententia plene p̃cipi non p̃õr: qđ eius opus a quodã
insulso: ita fuit mutilatum: ut nullius fere uerbi Expositio in-
tegra habeatur: istam tamen descriptionem quantum mãm
mihi suffragari: tibiq; refragari: ostendo. Nam si affectare ex
Pompeii sententia est animum inclinatum habere: Affecta-
tio certe erit animi ad aliquam rem inclinatio: quæ significa-
tio quidem a Fabii sensu minime aliena uideretur. Sed Laurenti-
us Valla ætatis nostræ Varro melius pleniusq; hoc uerbum
Exponit. Cuius scripta quidem si diligentius hac nocte per-
legeris: facile ista persuasione deposita Veræ sententiæ acce-
des: teq; pro affectatione nimium imperite affectionẽ legisse
si quid est in te ingenii: animaduertes. Cal. Ego bene
scio quod dicat Vallensis. Raph. Si paulo
accuratius iterum caput illud perlegeris: in quo de affectu &
affectione differit: aperte in maximo te esse errore cognosces
Sed de hoc satis superq;. Nunc tertium mihi repræhensum
si placet discutiamus. Heri nanq; nec quo modo legeris: nec
quo pacto illud Fabii exposueris. Quare præcipienda sunt
optima: quæ si quis grauabitur non rationi defuerit: sed ho-
mini: explicare noluit. Cal. Scis quare. Quia uideo
quod tu non intelligis istum locum: & ideo nollem te doce-
re. Raph. Maximam præ te fers ingratitude:
qui cum multa iam Ex me didiceris: hoc tamen nolis enuclea-
re: cum præsertim tot adsint scholastici iuuenes: qui istam re-
conditam cupiunt audire expositionem. Cal. Si isti non
essent: nunq̃ dicerem illud quod accepi a domino Omnibõ-
no preceptore meo. Nam ille sentiebat: quod iste locus sic
erat legendus. Quæ si quis grauabitur non ratio sibi defue-
rit sed homo. R. An Oĩ bonus Vir elegãtissimus: cuius
ego quoq; fui discipulus: istius corruptiõis. mētirer nãq; si di-
cere correctiõis: fuerit auctor facile ex ipso s̃esu: q̃ nullus nisi
ineptissimus eẽ p̃õr: intelligit. Cal. Imo ẽ optius sensus. Signi-
ficat enim quod ipse est traditurus optima præcepta: ne

ratio sibi deesse possit: sicut si legens Nicoletus adduceres
acuta argumēta: quæ licet ab auditoribus non intelligerentur
tamen non deessent rōni Nicoleti. **R.** Quæ uerborū ista sūt
portēta? Cum similitudines ad iferendam rebus lucem sole-
ant adhiberi: isto simili ita hunc sensum obscurasti: ut nemo
qd dicere uelis percipere possit. In causa uero ē quod n̄ cōtētus
legē defuerit numero singulari: ut hactenus ab oībus fere
corrupte lectum fuit: alias quoq; & qdem fœdiores adiecisti
deprauationes. Non solum. n. sibi pronome quod & sensui re-
pugnat: & nullis in exemplaribus iuenitur: ascribendum pu-
tas: sed duos quoq; dandi casus in rectos temerarie nimium;
cum nusq; sic scriptum iueniatur: ausus es cōmutare: ut lega-
tur. Quæ si quis grauabitur nō rō sibi defuerit: sed homo. Ac
uerborum quidem iste contextus non est incongruus: sed isti-
usmodi sensus sic ē a Fabii elegantia alienus: ut ne uiro qdem
uel mediocriter docto uideatur esse dignus. Qui nanq; Fabi-
us diceret rōnem sibi non defuturam: cum rō ipsa sibi nunq;
deesse possit: siue optima præcipiantur siue pessima: alioqui
rōnis amitteret appellationem. Quare tardissime Calfurni
non Quintilianum modo corrupis: uerum Omnibonum
quoq; Vincentium hoiem ætate nostra facundissimum: cui
tantum ascribis flagitium: maximo dedecore afficis. Quo-
nāq; pacto uir & ingeniosus & eruditus e quatuor Vnius sensus
uerbis tria imutare sibi permisisset? Istud nāq; non corrigere
sed prorsus corrumpere auctores foret. **Cal.** Ego scio qd
sic legebat ut dixi: quia sic iuenio in meis scriptis: quæ sub eo
collegi. **R.** Tu qdem fortasse multa proficiente omnibono
excepisti. Sed cum non perciperes quæ dicerentur: ita omnia
confudisti: ut non Omniboni enarrationes: sed ineptæ Calfur-
nii confusiones sint appellande. Neq; ificias eo: Omnibonum
quoq;: ut alii: hactenus: defuerit unitatis numero legisse.
Ego nāq; primus uerissima rōne ductus hunc locum emēda-
ui. Sed id pronomen aliudue tale extrinsecus subaudiēdum
putasse. Quod si tu quoq; sic legisses: tot præstantium uiroꝝ
auctoritate: facile opinionem tuam protegere potuisses. Nūc
tibi hoc patrociniū tanta temeritate ademisti. **Q**uam ob

remne te pudeat istam stultam deponere persuasionem meā
q; approbare emendationem tam facilem præsertim: ut uni-
us duntaxat litteræ ascriptione perficiatur: tam sensus candō-
ri perspicuitatiq; conuenientem: ut doctissimus quisq; schola-
sticus iuuenis mihi certatim gratias egerit: qd sibi antea igno-
rum: perspicuum illustremq; reddiderim hunc locum.
Cal. Ego non sic intelligo. **Raph.** Hoc tibi facile af-
sentior. Distorto nanq; es & ingenio & iudicio. Cras alia si uez-
neris discutientur. Postridie cum Laurentium Vallam qui-
busdam ostenderem eadem: quæ pridie ego de affectatione
retuleram: præcipientem: ecce Calfurnius aduentans clamare
coepit. Nunc omnes cognoscent te nescire litteras. Ecce mecū
portauit Laurentium Vallensem: qui confirmat meam opini-
onem: & affectatione legendum esse dicit: quemadmodum ego
quoq; dicebam. **Raph.** Iste doctissimi iuuenes aper-
te insanit furorēq; impeditus aut quæ a Valla præcipiuntur
non percipit: aut ea quoq; corrumpit: **Quid** clamas Calfurni
Cal. Ego portauit Vallensem dicentem ut ego. **Raph.** Ego
q; eiusdē auctoritate nitor. Quare uide ne ut Fabii ita Lau-
rentii quoq; scripta aut n̄ percipias aut inuerse legas. **Cal.** Ego
melius quam tu intelligo & lego. Ecce dicit quod affectio fre-
quentissime apud Quintilianum iuenitur his uerbis: Ab
hoc fit affecto quo etiam Cicero i libris ad Herenium utitur
Non tam affectanda q̄ superiores: sed tamen adhibenda non
nūq;. Apud eundem nunquam nisi me incuria fefellerit aut
memoria fallat: legi affectationem: frequenter apud Quintili-
anum & cæteros ut illud. Nihil odiosius affectatione. **Quid**
nunc dices? Non ego semper dixi: quod nescis bonas litteras?
Rapha. Videome uobis doctissimis iuuenes uates fal-
sus: an potius uel Apolline ipso uerior? Et miramur si iste ubi-
q; fere Fabii institutiones corrupte legit: cum Vallæ eleganti-
as pueris quoq; non ignotas nec intelligat: & ita peruertat: ut
Luce clarius sibi ipse Valla nostræ ætatis Varro in eodem ca-
pite repugnantia dicere coarguatur? Qui enim fieri potest ut
Valla asserat affectationem apud M. Tullium non inueniri: cū
affectationis ipsius definitionem a Cicerone ipso & in rhetori-
e

eis & in Thufculanis quæstionibus assignatam Paulo superius descripsit. Profecto sic caput ipsum inchoat. Affectum nusquam uideor reperiisse apud Mar. Tullium; frequentissime affectionem; contra apud Quintilianum frequentissime affectum; raro affectionem. Hæc paucula certe nisi prorsus ingenio careres; tibi documento esse potuerunt: Vallam perspicue a me stare; neque sic illius capituli finem; ut tu peruertisti esse legendum. Sed quæ subiiciuntur; nonne te stiptem esse aperissime ostendunt; qui puerilem adeo deprauationem a librariis admissam peruidere non potueris? Sic. n. paulo post Valla ait. Affectionem modo Cicero sic definit. Affectio est animi & corporis ex tempore aliqua de causa mutatio; ut læticia; cupiditas; metus; molestia; morbus; debilitas & alia quæ in eodem genere reperiuntur. Modo sic. Affectio est quædam ex temporum aut negotiorum euentu aut administratione aut hominum studio commutatio rerum; ut nec tales quales ante habitæ sunt; aut plerumque haberi solent; habendæ uideantur. Sentisne hebetissime Calurni Vallam pugnatia dicere; nisi aliter atque tu somnias; capituli illius finis legatur. Cal. Tu semper corrumpis libros. Ego sic lego ut in omnibus inuenitur scriptum. Raph. Non inficior multa ex iis quæ impræssa fuere exemplaria isto modo esse deprauata. Sed demus quod falsum est; in omnibus sic legi ut tu somnias. Vel grandi tamen pignore deposito audacter contenderim affectationem in fine capituli bis esse legendum; ubi tu affectionem legisti. Apud eundem nisi me incuria fefellerit aut memoria fallat nusquam legi affectationem; frequenter apud Quintilianum & cæteros; ut ibi nihil odiosus affectationem. quod si corrigere nescis istiusmodi pueriles elegantiarum uallæ corruptioes; quod si castigabis Fabii institutioibus; quo opere nihil est melius; facies; Profecto si & tibi & pueris tuis recte consulere posses aliud quod operis plegeres; huncque auctorem tantisper deponeres; dum meis in operis eius deprauationibus extremam imponam manum. Ad mille si quidem & amplius tanti auctoris loca deprauata emendauit sicque exposui ut candidissimus simul & facilissimus omnibus si futurus. Cal. Ego etiam scripsi commentaria in Quintilianum.

locus Valle
correctus

num. Raph. Heri furtum prodidisti; cum te profitente Omnibono ea excepisse collegisset; fueris professus. Quod si aliquid tibi gloriæ comparare cupis; in Macaronea non dum cuique exposita commentaria scribas. Sic enim aliorum labores uigiliaeque tibi uendicare non uideberis; id quod in heautontimorumenos Terentii fecisse infamaris; quæ namque tunc a Guerrino Veronensi tum ab Omnibono Vincentino in illius comædiæ enarrationem; excogitata fuere; confudisse ac tibi impudenter ascriptisse predicaris. Cal. ego non possum amplius loqui dolore oris; quem patior. Raph. Laborasne adhuc uitio oris? Cal. Maximo certe. Raph. Numquam eo; mihi crede; liberaberis. Semper enim maledicus eris. Semper uitiose loqueris. nec unquam artis oratoriae finem; siue illud sit persuadere; siue quod uerius est; benedicere; assequeris. Cal. Tu semper nugis abundas. Ego nescio dicere tot uerba; sed facio iudicem istum doctorem; qui uideat si Vallensis dicit ea quæ ego dicebam. Ecce uobis relinquo hunc Quinternionem Vallensis. Me oportet ire domum. R. Paco oino cras ad audiendam redeas iniam. Ac postridie quidem in disputationem reuerti noluit; quod diceret sibi non esse honori mecum de litteris disceptare. Me uero elegantiæ Vallæ manu scriptas attulisse acceperat; in quibus sic affectatione erat scriptum; ut ego dixeram esse legendum. Sed quo in me aliquid mali; quæ est hominis natura; machinaretur; quædam Vngarum iuuenem scholasticum subornauit; qui a me peteret; ut & quædam edifficilioribus ad Atticum Ciceronis epistolam & quædam Fabii locum sic per se quidem ab ipso lectum atque expositum; ut Fabius in solocismum coniciat; enodaret. Sic enim illud de accetibus preceptum ut est a librariis deprauatum confudit. Præterea nunquam eadem flexa & acuta; quia eadem flexa & acuta. Vtque neutra cludit Vocem latinam. Ego uero cum Vngaro me aperte temptant tandem persuasisset; ut mihi inuicem suarum aliquid pecuniarum exponeret; itaque aureus nummus depositus esset; recepi me quod Fabii locum statim exposuisset; ac luce clarius omnibus gratè flagitium ab isto Calurnio ibi fuisse admissum. Epistolam autem quod & cognitu esset pulchra & longior indigeret exponere; in phœdri auditorio publice enarratæ.

Locum igitur Fabii cum exponere coepissem: Calurniumque ob ambulans sui erroris iudicem: nihil dum insidiarum subesse putans conituiissem: ecce quidam scelesti ab isto Bestia truculentissimo immisisti: id quod euentu fuit deprehensum: me ita coeperunt interpellare: ut Paulum abfuerit: quin strictis pugionibus fuerim cōfectus. Famulus certe istius Bestiae ac potius quorūdam uincenno: quoque est pedagogus: Bernardinum Viridem iuuenem sane studiosum: de tā atroci iniuria mihi illata conquerentem: citra ullam loci disputationibus dedicati rationem stricto ense percussit. Ex qua quidem re facile unicuique patere potest Bestiam istum ab omni ciuilitate humanitatisque ac disciplina esse alienum dignumque qui in aliquam desertarum insularum: ne humanam societatem: ac studiosorum praesertim amoenitates infestet: primo quoque tempore deportetur.

RAPHAEL REGIVS SIGISMUNDO VNGARO SALVTEM.

Va superiore hyeme a Calurnio quodam bestia subornatus uel proposito aureo numo postulasti: ut tibi exponerem: idcirco in hunc usque diem distuli enarranda: quod Calurnius iste cuius foedissimos errores in Academia disseminatos reprehendebam: cum argumentis stulticias suas non solum tutari non posset: uerum in dies quoque magis magisque rudis & imperitus deprehenderetur: ad arma confugit: ac flagitiosissimos quosdam e suis immisit: qui me pugionibus aggrederebantur. Istud uero mihi ab omni ciuilitate non modo a studiis humanioribus: ita uisum est alienum: ut istum ad naturam ferarum proxime accedere meritoque bestiam cognominari coeptum ab omnibus: quibus id notum est: iudicari mihi persuadeam. Quid enim magis ab homine studia praesertim humaniora profitenti ab horrere censendum est: quam a quo modeste ciuilitateque ac ex Academiae more: grauius inter profitendum errasse coarguaris: non conuitis modo ac mille contumelias: uerum ensibus pugionibusque et insectari: curareque ut quibus ipse flagitiis totus sis perditus: aliis in auditoriorum parietibus ascribantur? Quanquam autem uel haec sola clarissimo omnibus possunt esse argumento: istum ab omni humanitate: siue pro eruditione atque doctrina: accipiat: siue pro eo amore: quo homini homo conciliatur: prorsus esse alienum: ex enarratione tamen eius quoque loci Quintilianum quem mihi istius impulsu proposuisti exponendum: facile constabit istum esse uanissimum simul & arrogatissimum nebulonem: qui & incognita pro cognitis habeat: & ea profiteatur quae non percipit: & errores quibus puerorum mentes implicat: armis quoque tutari pulchrum putet. Id uero quo facilius intelligatur: locus ipse Fabii: ut est te asserente ab isto Bestia lectus: primum describas: deinde ut fuit expositus: referas. Veraque eius expositio simul & epistolae Ciceronis ad Atticum tibi bicatur.

uero, M. Tullius inquit epistolas interdum debere allucinari
sic accipiamus: ut itelligamus de rebus leuibus negligenter loq
Nam allucinari proprie e conuulsiuibus oculis aliqd contem
plari: quod uerbum tamen ad aouimum quoq; transfertur. Al
lucinatur. n. quisq; aliquid aliter atq; est: accipit. Illud quoq;
medose scripsisti. Tenedoꝝ igitur libertas securi tenedia p̄ci
sa e. Sic aut in exemplaribus quoq; fere legitur. Sed Tenedio
rum legedum esse notius e: q̄ ut sit dubitadum. Tenedii nan
q; populi fuere tenedum isulam habitates. Apud priscos ue
rono securis modo Tenedia in prouerbio fuit. Verum homo
quoq; Tenedius: p̄ eo q̄ truculento foret aspectu. Nam Tenes
rex: a quo & insula Tenedos fuit appellata: cum antea leucos
phrin uocaret: quod falso a nouerca fuit patri accusatus: le
ge cauit: ut carnifex securim in manu tenens: post accusatoris
humeros staret: ac eu q̄ falso queq; accusasse foret dephesus:
e uestigio iudicis iussu p̄cuteret. Hinc igitur apud priscos se
curis Tenedia in prouerbio fuit. Siue ut Aristoteles in Tenedio
rum ciuilitate inqt: quod rex Tenedius cum securi iudicans
iniuria queq; afficietes illico interfici iubebat. Alii quod rex
idem statuit: ut in adulterio dephesis securi caput amputare
tur. Quod qdem in filio quoq; obseruasse dr̄. Vnde in numis
matum altero qdem latere securis: in altero dua facies ex eo
dem collo p̄deutes uidebant. Alia quoq; de securi Tenedia
afferunt rones. Sed prima mihi oium uerissimillima uidetur
Facete igitur Cicero simul & erudite libertatem Tenedioru
securi Tenedia p̄cisam fuisse ait: hoc e penitus sublatam: ut
qui securi tenedia fuissent p̄cussi. Nam Tenedii cum antea li
beri esset suisq; uiueret legibus: senatus decreto ea sunt liber
tate priuati: quis & Ciceronis & Calsidii & Bibuli & fauonif
patrocinio fuerint usi. Significat aut Cicero Atticu quoq; Te
nedius affuisse cu inqt. Dete magis ab Sipiso metio e honori
fica facta: cu te diceret postulatōi Sexti Pasa istitisse. Sipisus
qd̄ iste Unus e legatis tenedioꝝ fuisse uf. Pasa uero tenedio
ru accusator. Corrupte at honorifica & diceret: ut fere i ex
plaribus legit scripsisti: cu & honorifice & diceret Vnitatis

numero sit legendum. Reliqua illius epistola ita sunt aperta
ut nulla indigeant enarratione: nisi forte dubitas quid sibi ue
lit Cicero cum inquit. Lucretii poemata: Ut scribis: ita sunt
multis luminibus ingenii: multae tamen artis. Ac huic qui
dem sensui aliquid deesse uideretur. Illa nanq; conuulsiuibus ta
men superiori sensui: ut Solet non aduersatur. Quare ne
gandi aduerbium facile contenderim ascribendum: quan
uis exemplaria refraget: ut hoc mo legat. Lucretii poemata
ita sunt multis luminibus ingenii: no multe tamen artis. Ut itelli
gamus Lucretium ingenio multum: arte uero paue ualuisse.
Id qd̄ de Ermio Ouidius ait: Ennius ingenio maximus: arte ru
dis. Lucretius nanq; naturalē philosophia carminibus est co
plexus Empedoclis seculi imitatione. Nam & ipse de eadem
re apud Graecos carminibus scripsit: Cuius opus a Salustio e
Graeco in latinam linguam interpretatum indignum putat:
quod ab Attico legatur. Sic enim epistolam cludit. Sed cu ue
neris Virum te putabo. Si Salustii empedoclea legeris hoiem
non putabo. Scite uero ac lepide Cicero uiri & Hominis dif
ferentiam significauit. Homo nanq; dicitur Quisquis huma
na est facie. Vir aut non omnis: sed dutaxat. Qui uirtute pra
ditus est: appellatur. Siquid de reliquis dubitaueris illius epi
stole me locis tibi recipio omnia enarratū: Vale. Paduae sex
to calendae Iulias. Mccccxxxviii.

Laus Deo Finis.

Si quid forte litterarum smutatione: transpositione: inuer
sione: omissione offenderis studiose lector: id no ulli negligē
tia: sed correctionis difficultati ascribas: qm̄ nihil uerborum
praetermissum esse deprahendis: rogat Gulielmus Tridi
nensis cognomento Anima mia: cuius opera. hoc opusculum
Venetiis fuit descriptum Principe Augustino Barbadico de
cimo Calendas Iulias. Mccccxxx.

Deprauationū i hoc libello admittat correctōes Niferera
p inserere in sc̄da charta. Epistole huic inserere audeo
Vlebat p uolebat. q̄ uolebat existimari. in. iiii.
Aut p ait. Ac seruos esse ait; & dicā p dicat; aliquid de tuis re-
bus gestis dicat in. iiii.
Iua p uia & fulgerat p fulgurat & satyrus p satyris; & quæq;
p quoq; in. v.
De erudi pro detrudi & lenimanta pro lenimenta & fidrici
p fiducia in. vi.
Auctores pro auctores in. vii.
Aut frices pro artifices & auctori pro auctori in. ix.
Dictores pro doctiores in. x.
Conuicnsq; pro conuiciis sine illaq; copula in. xii.
Deiudicare pro diiudicare in. xiii.
Satyri pro satyræ in. xiiii.
Vt p ubi i. xv. Scalpūt ubi itima uersu. & numerus p numeris
Ferue p ferueat in. xvi. Lector mihi ferueat aure
Ac p At & depulsus pro depulsis; & sic qdem tibi ita uidetur
pro sic tibi uidetur in. xix.
Videtur pro uideatur in. xx.
Extra pro terre in. xxiii.
In. xxiiii. hæc quatuor uerba ita sunt imp̄ssa ut integra nō ui-
deantur. Lctionibus pollueres atq; infamares
Ductu pro ductus in. xxvi. Quo furore ductus
Defierit p defierat in. xxix.
Ingratissimum pro ingratiissimus in. xxx.
Quiq; pro quoq; & doctissimis pro doctissimi; & deorauata
p deprauata in. xxxii.
Me locis pro locis me in ultima. Illius epistolæ locis; me tibi;
& quæ sequuntur.

Faint, illegible text on the left page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text on the right page, possibly bleed-through from the reverse side. A small, circular stamp or mark is visible near the center of the page.

R
O

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

GREDO.SAL.E.S